

Panel

**Avrupa'daki Borç Krizi ve
Türk Ekonomisine Muhtemel Etkileri**

M. İbrahim
Turhan

Serkan
Özcan

Ahmet
Çimenoglu

Panel

2011 Türk Dış Politikası Değerlendirmesi

Burhanettin
Duran

Mensur
Akgün

Fehim
Taştekin

Küresel
Araştırmalar
Merkezi **KAM**

E-Bülten **2**

Aralık 2011 Faaliyet
Değerlendirmeleri

2011 Yılı Faaliyet Bülteni

**BİLİM
VE
SANAT
VAKFI**

Merhaba,

Bilim ve Sanat Vakfı (1986) bünyesinde 2001 yılında kurulan dört araştırma merkezinden biri olan Uluslararası Stratejik Araştırmalar Merkezi (USAM), 2005'te Küresel Araştırmalar Merkezi (KAM) adını aldı. On yıl boyunca KAM, lisans ve lisansüstü öğrencilere yönelik seminerler, yuvarlak masa toplantıları, paneller ve sempozyumlarla sayısız faaliyete imza attı ve bunların bir kısmını yayına dönüştürdü.

KAM bünyesinde gerçekleştirdiğimiz faaliyetleri daha geniş bir okuyucu ve izleyici kitlesine ulaştırabilmek için e-bülten çıkarmaya ve toplantılarımızın bir kısmının videosunu konuşmacıların izni ile Bilim ve Sanat Vakfı'nın web sitesindeki KAM sayfasında yayınlamaya karar verdik. *KAM e-Bülten*'in ilk sayısını aralık, ikincisini ocak ayı başında yayına hazırladık. 2012 yılından itibaren e-bültenlerimiz iki aylık periyotla yayınlanacak. *KAM e-Bülten*, faaliyetlerimize destek veren yurtiçi ve yurtdışından katılımcıların katkılarını daha kalıcı kılacak. KAM'ın gerçekleştirdiği yuvarlak masa toplantılarının, panellerin ve sempozyumların kısa değerlendirmeleri e-bültenimizde yer alacak. Ayrıca KAM'ın gündemindeki konular hakkında kısa değerlendirmeler ve bilgilendirici analizler ile kısa raporlar da *KAM e-Bülten*'in içeriğini oluşturacak. Bunlara ek olarak KAM tarafından yürütülen seminerler, okuma grupları, atölye çalışmaları, özel faaliyetler ve yayınlara dair ayrıntılı bilgiler de e-bültende yer alacak.

Ekim ve kasım ayındaki faaliyetlerimizin değerlendirmelerine *KAM e-Bülten*'in ilk sayısında yer vermiştik. İkinci sayımızda, aralık ayında düzenlediğimiz ve katılımcılardan büyük ilgi gören "Avrupadaki Borç Krizi ve Türk Ekonomisine Muhtemel Etkileri" ile "2011 Türk Dış Politikası Değerlendirmesi" başlıklı panellerin değerlendirmelerinin yanı sıra, 2011 yılı boyunca KAM olarak gerçekleştirdiğimiz bütün faaliyetlerin ve mevcut yayınlarımızın tanıtımını yapıyoruz. Ayrıca ilk panelin konusundan hareketle Avro Bölgesi Borç Krizi'ne ilişkin sayısal verilerin bulunduğu bir çalışmaya yer veriyoruz.

KAM koordinatör yardımcılarında Z. Tuba Kor *KAM e-Bülten*'in editörlüğünü yapıyor, Kadir Temiz ise faaliyet değerlendirmelerini yazıyor. Bu sayımıza yazdıkları değerlendirmeler ve Borç Krizi'ne ilişkin hazırladıkları veriler ile katkıda bulunan Melike Akkuş, Hüseyin Ali Uğur, Merve Uğur ve Ebru Afat'a teşekkür ederiz. Panellerin fotoğraflarını çeken Cemil Akgüle ve e-bültenin görsel tasarımında emeği geçen Erol Polat ve Ayşenur Gönen'e de müteşekkirimiz.

Talha Köse

Küresel Araştırmalar Merkezi Koordinatörü

Küresel Araştırmalar Merkezi'nin faaliyetlerinden haberdar olmak için web sitemizde yer alan

[üyelik formunu](#) doldurabilirsiniz.

Koordinatör
Talha Köse

Koordinatör Yardımcıları
Z. Tuba Kor
Kadir Temiz

Vefa Cad. No 41
34134 Vefa İstanbul
0212 528 22 22 / 801-802
www.bisav.org.tr
kam@bisav.org.tr

KAM OCAK-ŞUBAT 2012 PROGRAMI

Ortadoğu Konuşmaları 5

Bir Gazetecinin Gözünden "Arap Baharı": Suriye, Libya ve Yemen İzlenimleri

Mehmet Akif Ersoy

TRT Kahire Temsilcisi (TRT Türk eski Libya, Yemen ve Suriye temsilcisi)

7 Ocak Cumartesi, 15:30 / Zeyrek Salonu

Avrupa Konuşmaları 4

The Cyprus Conflict and its Regional Impact

Jouni Suistola

Kıbrıs Yakın Doğu Üniversitesi Rektör Yardımcısı ve Uluslararası İlişkiler Bölümü Eski Başkanı

1 Şubat Çarşamba, 18:00 / Şakir Kocabaş Salonu

Etkin Yönetim Söyleşileri 19

Etkin Takım Çalışması ve Liderlik

Kadir Fazlı Danışman

Universal Hastaneler Grubu Genel Müdür Yardımcısı (Mali İşler)

14 Ocak Cumartesi, 13:00 / Zeyrek Salonu

Küresele Kuramsal Bakışlar 2

How to Think about Global Politics?

Michael Dillon

İstanbul Şehir Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü Öğretim Üyesi

11 Şubat Cumartesi, 18:00 / Şakir Kocabaş Salonu

TEZAT

Stratejik Ortaklıklarda Öğrenme Üzerinde Kültürün Etkisi: Renault-Nissan Örneği

Leicester Üniversitesi İşletme yüksek lisans tezi

Nurcan Özkaplan Yurdakul

Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Doktora Öğrencisi

18 Ocak Çarşamba, 18:00 / Şakir Kocabaş Salonu

Ortadoğu Konuşmaları 6

Türkiye'nin Ortadoğu Ülkeleri ile İktisadî İlişkileri

Süleyman Beşli

Marmara Üniversitesi Ortadoğu Araştırmaları Enstitüsü Doktora Öğrencisi

29 Şubat Çarşamba, 18:00 / Zeyrek Salonu

Özel Etkinlik

GENAR Anketleri Işığında Türkiye'nin Siyasî, İktisadî ve Sosyal Görünümü

Mustafa Şen

GENAR Araştırma Genel Müdürü

25 Ocak Çarşamba, 18:30 / Şakir Kocabaş Salonu

KAM PANEL

19 Aralık 2011

Avrupa'daki Borç Krizi ve Türk Ekonomisine Muhtemel Etkileri

Serkan Özcan • Ahmet Çimenoğlu
M. İbrahim Turhan

Değerlendirme: Melike Akkuş

Serkan Özcan, 1999'da ODTÜ İktisat Bölümü'nde lisansını tamamladı; 2002-2004 yılları arasında University of Illinois at Urbana Champaign'de (IL,USA) finans üzerine yüksek lisans yaptı. Hâlihazırda Ankara Üniversitesi İşletme Anabilim Dalı'nda finans doktorasına devam ediyor. 1999-2006 yılları arasında Merkez Bankası Bankacılık ve Finansal Kuruluşlar Dairesi'nde çalıştı. Haziran 2006-Aralık 2009 tarihleri arasında Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu'nda proje koordinatörü olarak görev yaptı. 2010'dan bu yana VakıfBank'ta baş ekonomist olarak görev yapıyor.

M. İbrahim Turhan, lisansını Boğaziçi Üniversitesi İşletme Bölümü'nde, yüksek lisansını ve doktorasını Marmara Üniversitesi Bankacılık ve Sigortacılık Enstitüsü Uluslararası Bankacılık'ta tamamladı ve aynı kurumda öğretim elemanı olarak görev yaptı. 2001'de yardımcı doçent unvanıyla öğretim üyeliğine başladığı Yeditepe Üniversitesi'nde Bankacılık ve Sigortacılık ile Uluslararası Ticaret ve İşletmecilik bölümlerinin başkanlığını yaptı; Meslek Yüksekokulu ve Yabancı Diller Yüksekokulu müdürlüğü görevlerini yürüttü. Birçok süreli yayında yazı işleri müdürü ve yayın yönetmeni olarak çalıştı. 2004'e kadar Beykent Üniversitesi'nde yarı zamanlı öğretim üyesi olarak görev yaptı. 1 Nisan 2004'te TCMB Banka Meclisi üyeliğine, 7 Haziran 2006'da Para Politikası Kurulu üyeliğine seçildi; 8 Mayıs 2008'de T.C. Merkez Bankası'na başkan yardımcısı olarak atandı. Turhan, Kiel Enstitüsü bünyesinde faaliyet gösteren Küresel Ekonomi Sempozyumu'nun Liderler Grubu ve Danışma Kurulu üyesidir. Ayrıca London School of Economics and Political Sciences (LSE) Avrupa Enstitüsü bünyesinde kurulan Çağdaş Türk Çalışmaları Kürsüsü'nde TCMB adına danışma kurulu üyeliğini sürdürmektedir.

Ahmet Çimenoğlu, lisansını ve yüksek lisansını Boğaziçi Üniversitesi Ekonomi Bölümü'nde, doktorasını ise İTÜ İşletme Bölümü'nde tamamladı. 1995-2009 yılları arasında Yapı Kredi Bankası Ekonomik Araştırmalar Bölümü'nde önce araştırmacı ve kıdemli ekonomist, ardından Stratejik Planlama ve Araştırma Bölümü'nde başkan olarak görev yaptı. 2009'da Koç Holding Stratejik Planlama Başkanlığı'nda ekonomik araştırmalar yöneticisi olarak göreve başladı. Hâlihazırda Koç Holding'de ekonomik araştırmalar koordinatörlüğünü yürütüyor.

K

üresel Araştırmalar Merkezi'nin 2011 yılındaki en önemli faaliyetlerin biri, Yunanistan'dan İtalya'ya, İspanya'dan Portekiz'e ve İrlanda'ya kadar birçok Avrupa ülkesine sirayet eden Avro Bölgesi Borç Krizi ve krizin Türk ekonomisine muhtemel etkileri konulu panel oldu. Oldukça yoğun bir katılımıla gerçekleşen ve sonuna kadar ilgiyle takip edilen panelin başkanlığını T.C. Merkez Bankası (TCMB) Meclis Üyesi Lokman Gündüz yaptı. TCMB Başkan Yardımcısı M. İbrahim Turhan, Vakıfbank Baş Ekonomisti Serkan Özcan ve Koç Holding Ekonomik Araştırmalar Koordinatörü Ahmet Çimenoğlu'nun renkli sunumlarıyla hafızalarımızda yer eden panelde, Avrupa Birliği'nde yaşanan güç dengesi değişikliklerinden krizin tarihsel kökenine ve Türkiye'nin finansal ve reel sektörü üzerindeki muhtemel etkilerine kadar birçok konu tartışıldı.

“Gelecek dönem düzenleyici, denetleyici kurumların öne çıkacağı sıkı mali disiplin dönemi olacak”

Panelin ilk konuşmacısı, Avro Bölgesi Borç Krizi'nin Türkiye'nin finans sektörü üzerindeki etkilerini değerlendiren **Serkan Özcan** oldu. Özcan, genel ekonomik görünümle alakalı bilgiler vererek başladığı sunumunda, üretip satan, tasarruf eden dünya ile kre-

di sisteminin sağladığı avantajlardan faydalanarak sürekli tüketen dünya arasındaki “küresel dengesizliğe” dikkat çekti. Özcan gelişmekte olan ülkelerde sürekli tasarruf artışına binaen dış varlıkların inanılmaz derecede arttığını, gelişmiş ülkelerinse tüketim merkezli ekonomik davranışın bir sonucu olarak kamu borcu dengesizliğiyle karşı karşıya kaldığını belirtti. Bu küresel dengesizlik ortamında Türkiye'nin hem tasarrufları hem de varlıkları artırarak faiz dışı dengede çok iyi bir performans sergilediğini ifade eden Özcan, 2001-2010 döneminde uygulanan sıkı ekonomi politikasının bir neticesi olarak kamu mali dengesinin korunduğunu, 2010-2011 döneminde Türkiye'nin faiz dışı dengede en iyi performansa sahip ülke olduğunu söyledi.

Orta vadede küresel dengesizlikten kaynaklanan kırılganlıkların devam edeceğini savunan Özcan şu öngörülerde bulundu: “Önümüzdeki dönemde çok ciddi bir yavaş büyüme trendi yaşanacak, sıkı mali politikalara rağbet artacak, enflasyon problemi çokça konuşulacak. Mevcut haliyle devam etmesi mümkün olmayan uluslararası finansal sistem daha muhafazakâr bir yapıya evrilecek. Uzun vadede siyasi dengelerin değişmesiyle sonuçlanacak radikal farklılıklar beklenebilir. Dünya ekonomisi kaçınılmaz olarak küçüleceği için pastayı büyütme yerine iç tüketime dayalı büyüme gibi mevcut pastadaki payı artıracak yöntemler üzerine yoğunlaşmak gerekecek. Gelecek dönem düzenleyici, denetleyici kurumların öne çıkacağı sıkı mali disiplin dönemi olacak.”

“Avro Bölgesi kısa vadede sürdürülemez bir mali yapıda ısrar ederek zaman kazanmaya çalışıyor”

Özcan, borç krizinin merkezi olan Avro Bölgesi ile ilgili de değerlendirmeler yaptı: “Avro Bölgesi çözüm getirecek kesin adımları hâlâ atamadı. Yapısal kararlar olsa dahi bunların çözüm getireceğine dair umudum yok. Kısa vadede sürdürülemez bir mali yapıda ısrar ederek zaman kazanmaya çalışıyorlar; ama Yunanistan, İspanya ve İtalya örneklerinde bu yöntemin işe yaramadığını gördüler. Birliğin iktisadî anlamda en güçlü üyeleri arasında gösterilen Almanya'nın risk seviyesi bile bu süreçte yükselmeye başladı.”

“Düşük hane halkı borcu ve yüksek borç ödeme kabiliyeti Türkiye’nin öne çıkan güçlü özellikleri; ancak yüksek cari açık hâlâ büyük bir problem”

Ardından Özcan, Türkiye’nin ekonomik gidişatıyla alakalı bilgiler verdi: “Türkiye 2023 vizyonuna uyan bir büyüme eğrisine sahip. Kriz sonrasında şartların iyileşmesini bekliyoruz. Düşük hane halkı borcu ve yüksek borç ödeme kabiliyeti Türkiye’nin öne çıkan güçlü özellikleri; ancak yüksek cari açık hâlâ büyük bir problem. Avrupadaki kriz bir müddet daha bu seyrinde devam ederse Türkiye cari açık problemini çözecek ya da hafifletecek yapısal değişiklikler için zaman kazanabilir. Güçlü kamu mali yapısı ekonomik anlamda bir değer taşıyor. Dış borç stokunda devam eden uzun vadeli yapı, kısa vadede ekonomiye esneklik kazandırıyor.”

“Son krizde bankacılık sektörü yapısal sağlamlığını ispat etti”

Finansal sistemin ana oyuncusu olan bankacılık sektörünün durumunu da değerlendiren Özcan, son krizde sergilenen performansla bankaların yapısal sağlamlıklarını ispat ettiğini düşünüyor. Bu sağlam sistemin arkasında 2001 krizi sonrasında gerçekleştirilen yapısal düzenlemeler kadar önümüzdeki iki sene aynı ayarda devam etmesi beklenen para politikasının da olduğuna dikkat çeken Özcan, “Son yıllarda elde edilen büyüme oranlarına rağmen sektör hâlâ büyüme potansiyeline sahip. Ancak öngörmediğimiz yeni riskler var. Güçlü sermaye yapımız devam ediyor; ama BDDK’nın aldığı son provizyon kararlarından sonra sektörde ciddi sermaye sıkıntısı oluşmaya başladı. Buna rağmen aktif kârlılığımız 1,6, özkaynak kârlılığımız %14. Ancak benchmark faizin %10-11 civarı seyrettiği bir ekonomik sistemde %14 özkaynak kârlılığıyla bankacılığa devam etmek ne kadar mantıklı olabilir, bu önemli bir soru.” diyerek yüksek kâr oranlarıyla işleyen bankacılık sisteminin yeni duruma verebileceği tepkiler üzerine konuştu.

Önümüzdeki dönemde bankacılık sektöründe yaşanacak en önemli sıkıntıların, tahsili gecikmiş alacak miktarının artması, banka mevduatlarının beklenden az büyümesi, bankaların varlık sebebi olan özkaynak kârlılığının önceki yıllara nazaran azalması olacağını öngördü.

Özcan'ın 2012 yılı Türkiye ekonomisi ve bankacılık sektörü beklentilerini anlatırken kullandığı baz senaryo ile iyimser ve kötümser senaryoları içeren tablolar şunlardır:

Türkiye Ekonomisi 2012 Yılı Beklentileri

	Baz senaryo	Senaryo 1	Senaryo 2
GSYİH büyüme	2,5	5,1	-0,8
İşsizlik oranı	10,7	9,5	12,4
Enflasyon	6,6	8,25	5,1
USD/TL	1,70	1,60	1,92
TCMB politika faizi (%)	5,00	5,75	5,00
Gösterge tahvil	8,85	11,5	7,45
Dış ticaret açığı (milyar \$)	85,3	97,3	74,9
Cari işlemler açığı (milyar \$)	62,1	72,4	53,1

Kaynak: Vakıfbank

Bankacılık Sektörü 2012 Yılı Beklentileri

Milyar TL	Baz senaryo	Senaryo 1	Senaryo 2
Toplam aktif	15,0	18,7	9,9
Toplam krediler	16,6	22,1	7,3
Bireysel krediler	17,2	19,1	13,2
Ticari krediler	16,4	23,6	4,4
TGA	12,8	4,6	39,8
TGA/toplam krediler (%)	2,1	1,8	2,8
Men. değ. port	11,4	6,9	13,8
Mevduat	17,3	19,1	14,1
Net dönem kârı	2,1	-10,2	8,6
Özkaynak kârlılığı	12,2	11,1	12,8
Aktif kârlılığı	1,4	1,2	1,6
Net faiz marjı	3,5	3,0	3,6
Sermaye yeterlilik rasyosu	16,9	15,2	17,8

Kaynak: Vakıfbank

“Avrupa’da kontrolsüz bir iflas yaşanmadığı müddetçe ihracatımız devam edecek”

Oturum başkanı Lokman Gündüz’ün “2008’de Amerika’da başlayarak küresel piyasaları etkileyen Mortgage Krizi finansal bir krizdi; dolayısıyla 2001 Krizi’nden sonra finansal sektörü denetim altında tutan Türkiye, bu krizden doğrudan etkilenmemiştir. Ancak Avrupa’daki kriz reel sektörde başladığı için Türkiye’ye de yine reel sektör üzerinden yansıtacak.” diyerek sözü verdiği **Ahmet Çimenoglu**, “Avrupa Borç Krizi, ekonomik sistemimize ticaret ve finansman olmak üzere iki farklı kanaldan etki ediyor” diyerek sözlerine başladı. Her iki kanalın Türk ekonomisine ve özel sektörüne mevcut ve muhtemel etkilerini ayrı ayrı değerlendirdi. Krizin ticari kanaldan etkileri konusunda şunları söyledi: “Ekim ayı verilerine göre Türkiye, dış ticaretinin %44’ünü AB ülkeleriyle yapıyor; dolayısıyla AB ekonomisinde yaşanan olumsuzlukların dış ticaretimiz üzerinde yadsınamaz etkileri söz konusu. Ancak 2009’da Avrupa ekonomisi %5 oranında küçülürken 2012 için bu küçülmenin %1 civarında olması bekleniyor. Avrupa’daki bu nispi iyileşmeye istinaden krizin Türkiye dış ticaretine menfi etkilerinin azalacağını öngörüyoruz. Koç Holding’den örnek vermek gerekirse, krizin en şiddetli olduğu 2009 yılında Beko’nun İngiltere’deki pazar payı %8-9’dan bu sene %17-18’e çıktı. İspanya’da beyaz eşya pazarı çift haneli rakamlarda daralırken, Beko’nun satışları önemli ölçüde arttı. Kriz sebebiyle pazar daralmış olsa da yakınlık, kalite, hizmet gibi faktörler satışların artışında etkili oldu. Netice olarak Avrupa’da kontrolsüz bir iflas durumu yaşanmadığı müddetçe Avrupa’ya olan ihracatımızın devam edeceğini söyleyebiliriz.”

“Bankacılık sektöründe kredi büyümesi görülecek, %4’lük bir büyüme yakalanacak”

Çimenoglu’nun daha önemli bir boyut olan finansman kanalına ilişkin öngöruları ise şu şekildeydi: “Finansman kanalında daha ziyade yabancı yatırımcıların yaklaşımları belirleyici oluyor. Yabancı yatırımcılar, Avrupadaki bankaların sermaye açığı sebebiyle AB’de bilanço küçülmesi yaşanırsa, Türkiye’deki şirket ve bankaların Avrupadan finansman sağlamalarının zorlaşacağını, buna binaen paranın maliyetinin yükseleceğini ve dolayısıyla kurların kaçınılmaz bir şekilde artış göstereceğini, büyümenin ciddi oranda azalıp bir krize yol açacağını öngörüyorlar. Ancak Türkiye’nin mevcut borcu ile borç ödeme kabiliyeti mukayese edildiğinde bu senaryonun öngörüldüğü gibi olmayacağını söyleyebiliriz. Önümüzdeki 12 aylık periyoda ait ödenmesi gereken toplam dış borç 136 milyar dolar; ancak bunun çevrilmesinde sıkıntı yaşanabilecek kısmı 60-70 milyar dolar civarında. Özel sektörün iki yılda 24 milyar dolar net dış borç ödeyerek 2008 döneminde 140 milyar dolar olan borcu 2010 yılında 116 milyar dolara indirmeyi başardığı bir ülke olan Türkiye, yeniden borçlanması gereken tutarın 15-20 milyar dolarlık kısmını bulamasa bile çok büyük bir sıkıntı yaşamaz. Böyle bir durumda

belki büyüme yavaşlar ve kurlar aşağı seviyelere gelmez; ama yabancı yatırımcıların öngördükleri gibi bir felaket de yaşanmaz. 2009-2010 döneminde ciddi bir eşik atlaması yaşandı, milli gelir yükseldi, istihdam ciddi miktarda arttı, faizler tarihin en düşük seviyelerine geldi ve bu üçünün aynı dönemde yaşanmasıyla tahminlerin üstünde bir büyüme gerçekleşti. Bu sebeple bütün olumsuz beklentilere rağmen bankacılık sektöründe kredi büyümesinin görüleceğini, %4’lük bir büyüme rakamının yakalanacağını düşünüyoruz. Yüksek istihdam oranı, düşük faizler ve tüketici güveni bu %4’lük büyüme hedefini doğruluyor.” Bu noktada en önemli soru işaretinin AB’deki belirsizlik olduğunu belirten Çimenoglu, Birlik içindeki hiçbir devletin ve bankanın kontrolsüz iflasa gitmeyeceği öngörüsünden hareketle böyle bir büyüme tahmin ettiklerini de vurguladı.

“Çin patlarsa bütün dünya ekonomisinin patlaması kaçınılmaz olur”

Çimenoglu küresel iktisadî durumla alakalı dikkat çekici değerlendirmelerde de bulundu: “AB içindeki krizi durdurmaya muktedir ülkeler, kendi politikalarını ve vizyonlarını diğer üye ülkelere

benimsetmek için krizi bir fırsat bilip süreci kullanıyorlar. Merkez ülkeler mesela Avrupa Merkez Bankası'na sınırsız miktarda İtalya, Yunanistan, İspanya bonosu alma yetkisi vererek krizi hafifletebilirler; ama yapmıyorlar. 'Biz bunları kurtarırsak, istediğimiz reformları yapmazlar' düşüncesindedir. Bu şekilde tehlikeli ve zor bir oyun oynuyorlar." Çimenoglu biri ABD, diğeri Çin kaynaklı iki önemli risk faktöründen bahsetti: "Mortgage Krizi'nin ardından görece ekonomik iyileşme gösteren ABD, Demokratlar ile Cumhuriyetçiler arasındaki görüş ayrılıklarının artmasıyla ciddi bir siyasi riskle karşı karşıya kaldı. Bu siyasi tıkanmayla birlikte karar alma süreci kaçınılmaz olarak zayıfladı. Ekonomik kriz, ABD dâhil hemen her ülkede son derece tehlikeli bazı oluşumların, muhafazakar, faşizan veya popülist partilerin öne çıkmasına neden oldu... Diğer risk faktörüne gelince, Uzakdoğu'nun devasa fabrikası haline gelen Çin, milli gelirinin sadece %35'ini iç tüketimden sağlıyor; bu oran normalde ortalama %50-60 iken, Türkiye'de %70 civarında seyrediyor. Büyük kısmı inşaat sektörüne yapılan yatırımların milli gelirin %50'sini oluşturduğu Çin'de gayrimenkul sektörü kayıt dışı bankacılık ve tefecilik kanallarıyla büyüyor. Denetimsizlikle birlikte oluşan bu balonu dikkatle izlemek gerekiyor; zira Çin patlarsa bütün dünya ekonomisinin patlaması kaçınılmaz olur."

"ABD'nin on sene içinde bugünkü noktaya gelmesi, ancak aşırı güven ile izah edilebilir"

Son sözü alan **İbrahim Turhan**, Avro Bölgesi Borç Krizi'ni sadece bugününü değil, tarihî temellerini de ön plana çıkararak değerlendirdi. "AB bir bütün olarak dünyanın en fazla üretim yapan iktisadî bölgesi. Katma değer üretimi olarak hesap edilirse dünyanın dörtte birinden fazlasına sahipler. Finansal anlamda ABD'den sonra ikinci sırada yer alıyorlar. Siyasî ağırlıkları ekonomik ağırlıklarının çok üstünde. Başlarında Almanya gibi bir ülke var. Ama iki yıldır krizi çözemiyorlar. Bu mantıklı mı?" diye dikkat çekici bir soru yönelterek başladığı konuşmasında özetle şunları söyledi:

Avrupa Borç Krizi aslında 1990 yılında başladı. Avrupa'da 1870-1915 yılları arasında sıcak savaşın olmadığı 45 yıllık bir iktisadî genişleme ve küreselleşme dönemi yaşandı. Bu dönemin sonunda I. Dünya Savaşı geldi. Savaşla birlikte artan harcamaları finanse etmek için maliye politikaları değiştirildi. Savaşın akabinde son derece katı neo-klasik politikalar izlendi ki bu süreç, sonunda dünya ekonomisini Büyük Buhran dönemine getirdi. Büyük Buhran ise II. Dünya Savaşıyla neticelendi. Benzer şekilde 1990'lı yıllar, neo-klasik uygulamanın akabinde yaşanan bir refah dönemiydi ve aynı şeyler tekrar etti. 2004 yılında yine Bilim ve Sanat Vakfı'nda düzenlenen Küreselleşme Sempozyumu'nda sunduğum "Küreselleşme ve Uluslararası Sermaye Hareketleri" başlıklı finansal küreselleşme ile ilgili tebliğimde bu durumu açıklamış, "Küreselleşmenin beraberinde getirdiği bu refah sürecinin ve neo-klasik politikaların sonucunda bir kriz çıkacak; bu kriz, küresel finansın krizi olmayacaktır" demiştim. 1990'lar insanoğlunun en büyük hatası olan aşırı güven duygusunun yeniden nüksettiği yıllardı ve kimse büyük, küresel bir krize ihtimal vermiyordu. 1999 yılında, yani başkanlık seçimlerinden bir yıl önce 15 trilyon dolarlık ekonomisiyle, verdiği bütçe fazlasıyla, %3'lük büyüme hızı, %4'lük işsizlik ve %1,3'lük enflasyon oranıyla dev bir ekonomi olan ABD'nin 10 sene içinde bugünkü noktaya gelmesi ancak "aşırı güven" ile izah edilebilirdi.

"Türkiye'nin beş yıl boyunca üstü üste faiz dışı %5 fazla vererek yaptığını AB'de yapacak kimse çıkmadığı için bu kriz çözülemiyor"

Tarihte Hollanda'daki lale çılgınlığı, Amerika'da tren yollarının işlemeye başladığı dönem gibi sürdürülebilir yüksek büyüme hızının yakalandığı dönemler oldu. Varlık fiyatlarının devamlı artacağını, işsizliğin olmayacağını ve büyümenin sürekli artacağını kabul eden iktisadî aktörler tüketimi senelere yayma düşüncesiyle gelecekteki gelirlerini bugünden tükettiler. "Olmayan gelirin sistemik harcanması" ABD'de yaşanan Mortgage Krizi'nin de sebebi olurken, riskin yer değiştirdiğinde yok olduğunu kabul eden banka-

calar bu süreci hızlandırdılar. 2001’de Türkiye’de olan, 2009’da Avrupa’da yaşandı. Borçlular bankalara olan borçlarını ödemeyince hane halkının ve sektörün oluşturduğu borç açığı bankacılık sektörü üzerinden devlet bilançolarına geçti. Bu aşamada devletler, durumu düzeltmek için ekonominin 20 trilyon dolarlık borcunu ödemeliler; ama Türkiye’nin 5 yıl boyunca üstü üste faiz dışı %5 fazla vererek yaptığını AB’de yapacak kimse çıkmadığı için bu kriz çözülemiyor.

1980’den 2002’ye kadar Türkiye ekonomisi, potansiyel büyüme hızı %3-5 arasında seyreden ve bu büyümeyi mümkün kılmak için milli gelirin %26-27’si kadar yatırım harcamasına ihtiyaç duyan bir sistemdi. Türkiye ekonomisinin tasarruflarıyla milli gelirin ancak %23’ü kadar yatırım yapılabildiği için bütçe senelik ortalama %3 oranında açık veriyordu. Bütçe açığı %5’e ulaşınca tasarruflar artıp yatırımlar azalıyor ve böylece denge sağlanıyordu. Reform programlarıyla birlikte 2002’den sonra enflasyon düştü, rekabeti önleyici sınırlamalar kalktı ve verimlilik arttı. Potansiyel büyüme hızı %3-5’ten %5-7’ye çıkarken, bu büyüme milli gelirin %22-23’ü ile finanse edilebilir hale geldi. Yani daha az yatırım oranıyla daha çok büyümeye başladık. Ancak gelirler tüketici güvenini destekler ölçüde artış göstermedi ve tasarrufun milli gelire oranı %12’ye düştü. Yatırım harcamaları için milli gelirin %22’sini harcamak gerekirken mevcut tasarrufla sadece milli gelirin %12’si kadar olan kısım karşılanabildi. Şimdi geriye kalan %13’lük kısmın finansmanı için gerekli

paranın bir yerden gelip gelmeyeceği cevap bekleyen en önemli soru olarak zihinleri meşgul ediyor.

“Bu kadar kısa bir sürede bu denli büyük bir iktisadî güç kayması tarihin hiçbir döneminde yaşanmadı”

Bana krizi sorduklarında “Bu kriz 15. yüzyılın ilk yarısında başladı” diyorum. 15. yüzyıla kadar dünyanın iktisadî merkezi Doğu Akdeniz’di. Habsburg Hanedanı’nın dâhil olduğu Yüz Yıl Savaşları neticesinde merkez, aralarında Portekiz, İspanya ve Fransa’nın olduğu Batı Akdeniz’e kaydı. 17. yüzyılda yaşanan Otuz Yıl Savaşları’yla Orta Avrupa’ya, Napolyon Savaşları’nın akabinde 19. yüzyılın başında Avrupa’dan Atlantik’e kaydı. İki dünya savaşının gerçekleştiği 20. yüzyıl, Amerika’nın doğusuna ve Avrupa’nın batısına sahne oldu. Bütün bu savaşlardan önce ciddi ekonomik krizler yaşandı. 2000-2010 yılları arasındaki 10 yıllık dönemde Çin dünyanın ikinci en büyük ekonomisi haline gelirken, en büyük ekonomiler listesinde Brezilya, Rusya ve Hindistan gibi ülkeler yer almaya başladı. Bu kadar kısa bir sürede bu denli büyük bir iktisadî güç kayması tarihin başka hiçbir döneminde yaşanmadı. Bu da üzerinde durup düşünmemiz gereken konunun sosyo-politik yönü.

Adım Adım Avro Bölgesi

1999

1 Ocak Avro, resmî para birimi olarak yürürlüğe girdi.

2002

1 Ocak Avro, AB üyesi 12 ülkede tek geçerli nakit olarak kullanılmaya başlandı.

2008

Aralık Eylül ayında ABD'de başlayan ve kısa sürede bütün dünyaya yayılan küresel mali krizin Avrupa'daki etkilerini hafifletebilmek için AB liderleri, 200 milyar avroluk bir destek paketi üzerinde anlaştılar.

2009

Nisan AB tarafından Fransa, İspanya, İrlanda ve Yunanistan'a bütçe açıklarını kapatmaları, kamu harcamaları ile vergi gelirleri arasındaki farkı azaltmaları yönünde direktif verildi.

Aralık Yunanistan, kamu borçlarının 300 milyar avroya ulaştığını kabul etti. Yunanistan'ın kamu borçlarının GSYH'ye oranının %113 olduğu (Avro Bölgesi limiti olan %60'ın neredeyse iki katı) ortaya çıktı. Kredi derecelendirme kuruluşları, Yunan bankalarının kredi notunu düşürmeye başladı.

2010

Ocak Yunanistan'ın 2009'daki bütçe açığını, Birlik kurallarının hilafına, dört defadan daha fazla revize ettiği ortaya çıktı. Yunanistan'ın muhasebe kayıtlarında yaptığı bu uygulama AB tarafından kınandı.

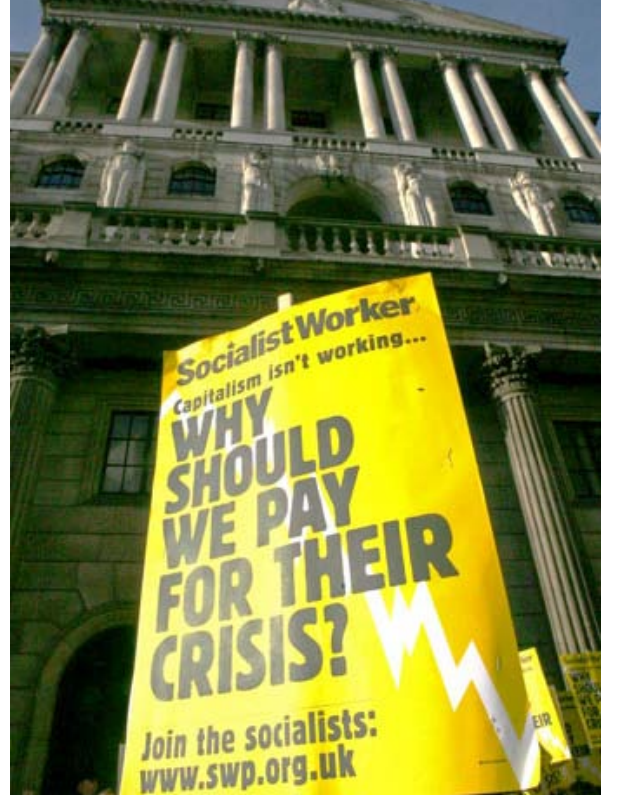
Şubat Yunanistan bir dizi tasarruf önlemleri paketini yürürlüğe koydu. Paketin açıklanmasıyla birlikte ülkede grevler ve gösteriler başladı. AB Yunanistan'a destek zü verirken karşılığında daha sert önlemler almasını istedi.

Portekiz, İspanya ve İrlanda gibi aşırı borçlu diğer Avro Bölgesi ülkelerinin durumu kötüleşmeye ve endişe konusu olmaya başladı.

Mart Avro Bölgesi ülkeleri ve IMF, Yunanistan'a yardım etmek üzere 22 milyar avro tutarında bir finansal güvenlik ağı oluşturma konusunda anlaştı.

Nisan Yunanistan'a 30 milyar avroluk acil kredi verilmesi kararlaştırıldı.

Mayıs Avro Bölgesi ülkeleri ve IMF, Yunanistan'ın iflasını engellemek için 110 milyar avro tutarında bir kurtarma paketini onaylayıp yürürlüğe koydu.

Kasım AB ve IMF, durumu iyice kötüleşen İrlanda için 85 milyar avro tutarında bir kurtarma paketini onayladı. İrlanda ise tarihinin en sert kesintilerini içeren bütçe tasarısını parlamentosundan geçirdi.

2011

Şubat Avro Bölgesi ülkeleri maliye bakanları, Avrupa İstikrar Mekanizması adı verilen 500 milyar avroluk bir kurtarma fonu oluşturulmasına karar verdiler.

Mart Hükümetin uygulamaya geçirmek istediği tasarruf önlemlerinin Portekiz parlamentosu tarafından reddedilmesi üzerine Başbakan Jose Socrates istifa etti. Bu istifanın ardından Portekiz'de erken genel seçimlere gitme kararı alındı.

Nisan Borç Krizi ile bas edemeyen Portekiz AB'den yardım istedi.

Mayıs Avro Bölgesi ve IMF, Portekiz için 78 milyar avroluk bir kurtarma planını onayladı.

Haziran Portekiz'de yapılan erken genel seçimler, mart ayında başbakanlıktan istifa eden Jose Socrates'in liderliğindeki Sosyalist Parti'nin yenilgisyle sonuçlandı; Socrates, parti liderliğinden de istifa etti. Pedro Passos Coelho liderliğindeki merkez-sağ çizgideki Sosyal Demokrat Parti seçimlerden birinci çıktı ve muhafazakâr Halk Partisi ile koalisyon hükümeti kurdu.

Temmuz Yunan parlamentosunun sert tedbirler içeren yeni tasarruf önlemleri paketini onaylaması üzerine AB, Yunanistan'a 12 milyar avroluk kredi verilmesini onayladı. Yunanistan için 109 milyar avroluk ikinci kurtarma paketi kabul edildi.

Agustos Avrupa Merkez Bankası, İtalya ve İspanya'nın borçlanma maliyetlerini düşürmek için bu ülkelerin devlet tahvillerini alacağını ilan etti.

Borç Krizi

Eylül İspanya parlamentosu, gelecek yıllarda bütçe açığının tekrar kontrolden çıkmasını önlemek için "altın kural" adı verilen ve bütçe açığına sınır getiren bir maddenin anayasaya eklenmesini kabul etti.

İtalya parlamentosu 2013 bütçesini dengelemek için 50 milyar avro tutarında bir tasarruf önlemleri paketini onayladı.

Slovenya'da Borut Pahor başbakanlığındaki hükümet, ekonomik krizle mücadele kapsamında istediği tasarruf önlemlerinin haziran ayında yapılan referandumda reddedilmesi ve koalisyon ortağının hükümetten çekilmesinin ardından parlamentoda yapılan güven oylamasını kaybetti. Pahor hükümeti, aralık ayında erken genel seçimlere gitme kararı aldı.

Ekim İngiliz Merkez Bankası, iktisadî canlılığı arttırmak için piyasaya 75 milyar sterlin sürdü. Avrupa Merkez Bankası da Avrupa bankalarına yardım etmek için acil kredi tedbirlerini açıkladı.

Avro Bölgesi maliye bakanları, Yunanistan'a 8 milyar avroluk kurtarma kredisi verilmesini kararlaştırdı.

Brüksel'deki müzakere maratonu sonrasında AB liderleri, Avrupa'nın borç krizini çözmek için üç aşamalı bir anlaşma üzerinde uzlaştılar; bazı özel bankaların Yunanistan'ın borçlarının %50'sini silmeyi kabul ettiğini, ayrıca bankaların benzer durumlardan kendilerini korumaları için sermayelerini yükseltmeleri gerektiğini açıkladılar. (26 Ekim)

Slovakya parlamentosu, Iveta Radicova başbakanlığındaki hükümetin, Avro Bölgesi kurtarma fonunun etkisini güçlendirmek için almak istediği tasarruf önlemlerini reddetti. Bunun üzerine Başbakan Radicova, Mart 2012'de erken genel seçimlere gidileceğini açıkladı.

Hazırlayanlar **Kadir Temiz - Ebru Afat**

Kaynak: BBC <http://www.bbc.co.uk/news/business-13856580>

Kasım Yunanistan'da Başbakan George Papandreou istifa etti. İktisatçı bürokrat Lucas Papademos liderliğinde bir koalisyon hükümeti kuruldu.

İspanya'da yapılan erken genel seçimlerde 2004'ten beri başbakanlık koltuğunda oturan Jose Luis Rodriguez Zapatero liderliğindeki Sosyalist Parti çok ağır bir yenilgi aldı. Muhafazakâr Halk Partisi %45 gibi yüksek bir oy oranıyla iktidara gelirken, parti lideri Mariano Rajoy ülkenin yeni başbakanı oldu.

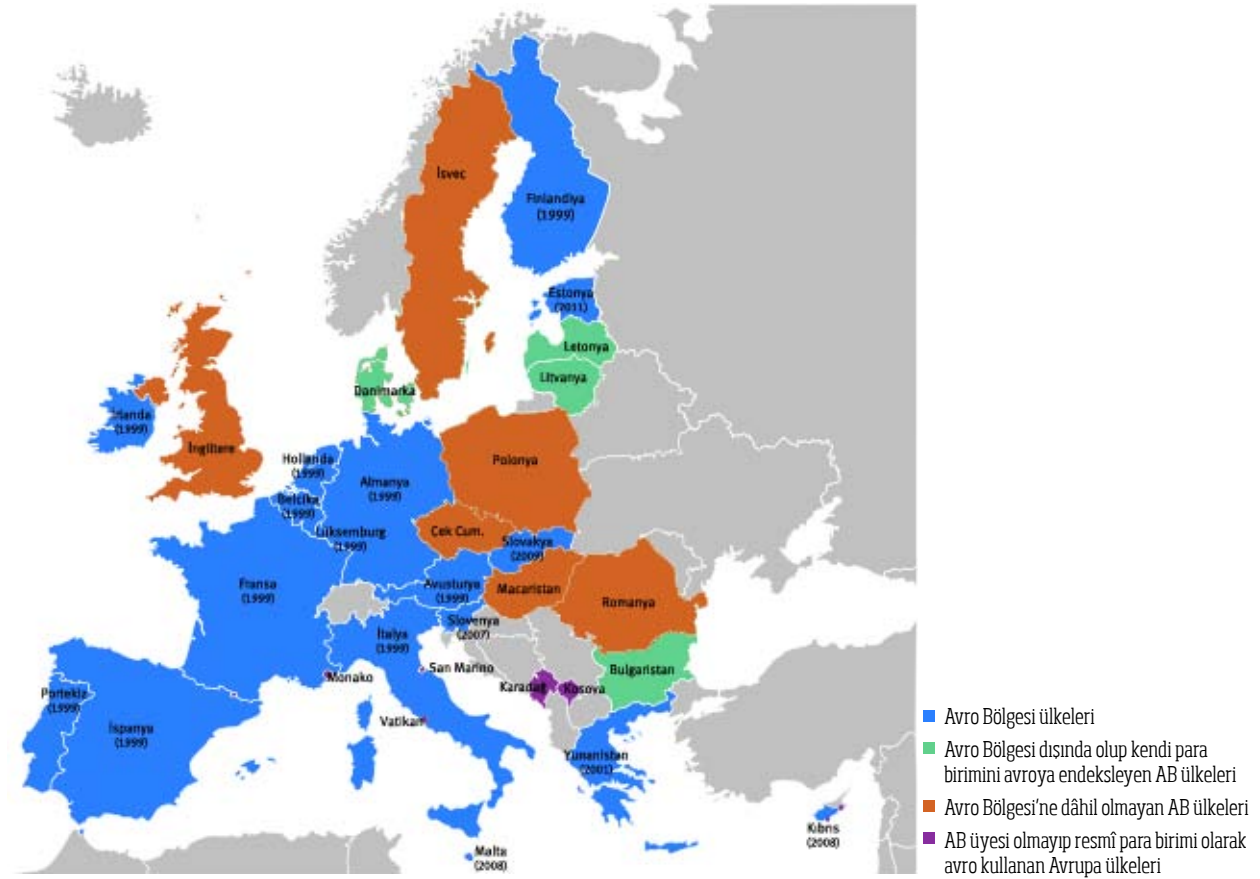
İtalya'da Başbakan Silvio Berlusconi görevinden istifa etti. İktisatçı bürokrat Mario Monti liderliğinde bir teknokratlar hükümeti kuruldu.

Aralık Brüksel'de düzenlenen AB liderleri zirvesi sonrasında Fransa Cumhurbaşkanı Nicolas Sarkozy, İngiltere hariç bütün AB üyesi ülkelerin, üye ülkelerin bütçelerini düzenleyen yeni kurallar içeren bir anlaşmayı kabul ettiğini duyurdu. Ancak ilerleyen günlerde Macaristan'ın da bu anlaşmaya dâhil olmak istemediği ortaya çıktı. Sarkozy yeni anlaşmanın Mart 2012'de imzalanacağını açıkladı.

Slovenya'daki erken genel seçimleri, Zoran Jankovic liderliğindeki merkez-sağ Pozitif Slovenya Partisi kazandı. Başbakan Borut Pahor'un liderliğindeki Sosyal Demokrat Parti yenilgiye uğrayıp üçüncü sıraya gerilerken, Pahor hükümetinin koalisyon ortağı olan ve eylül ayında yönetimden çekilen muhafazakâr Slovenya Demokratik Partisi seçimleri ikinci sırada bitirdi.

Avrupa Ülkelerinde Avro Kullanımı

Borç Krizi'nden En Fazla Etkilenen Ülkelerin İktisadî Durumu (Kasım 2011 verileri)

Ülkeler	GSYH (trilyon avro)	Dış borç (trilyon avro)	Kişi başına düşen dış borç (avro)	Dış borcun GSYH'ye oranı (%)	Kamu borcunun GSYH'ye oranı (%)	Risk durumu
Almanya	2,4	4,2	50.659	176	83	Düşük
Fransa	1,8	4,2	66.508	235	87	Orta
İngiltere	1,7	7,3	117.580	436	81	Düşük
İrlanda	0,2	1,7	390.969	1093	109	Yüksek
İspanya	0,7	1,9	41.366	284	67	Orta
İtalya	1,2	2,0	32.875	163	121	Yüksek
Portekiz	0,2	0,4	38.081	251	106	Yüksek
Yunanistan	0,2	0,4	38.073	252	166	Yüksek

Kaynak: BBC <http://www.bbc.co.uk/news/business-15748696>

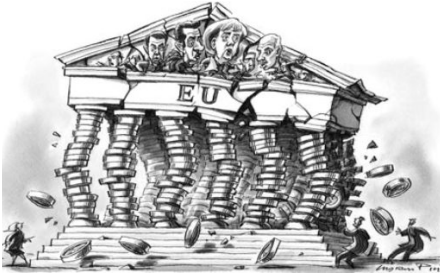
Avro Bölgesi'nde Kim Kime Ne Kadar Borçlu? (milyar avro) (Kasım 2011 verileri)

Borç veren ülke / Borçlu ülke	ABD	Almanya	Fransa	İngiltere	İspanya	İtalya	Japonya	Portekiz
Almanya	174,4	-	205,8	141,1	-	202,7	108,3	-
Fransa	202,0	123,5	-	227	-	37,6	79,8	-
İrlanda	39,8	82,0	23,8	104,5	-	-	15,4	-
İspanya	49,6	131,7	112,0	74,9	-	22,3	20,0	19,7
İtalya	34,8	120,0	309,0	54,7	29,5	-	32,8	-
Portekiz	3,9	26,6	19,1	18,9	65,7	2,9	-	-
Yunanistan	6,2	15,9	41,4	9,4	-	2,8	-	7,5

Kaynak: BBC <http://www.bbc.co.uk/news/business-15748696>

Kısa Kısa Borç Krizi'nin Aktörleri

Kaynak: <http://www.bbc.co.uk/news/business-15748696> ve <http://online.wsj.com/article/SB10001424052970203716204577018383688667576.html>

ALMANYA

Avrupa'nın en büyük ekonomisi olan ve Avro Bölgesi'ndeki krizi Avrupa sınırları içinde tutmaya çalışan Almanya'nın en çok borçlu olduğu ülkeler Fransa, ABD ve İtalya'dır. Öte yandan, bu ülkeler de Almanya'ya milyarlarca avro borçludur. Yüksek riskli Avro Bölgesi ülkelerine, yani Yunanistan, İrlanda, Portekiz ve İspanya'ya önemli miktarlarda borç vermiş olan Almanya, eğer bu ülkeler yükümlülüklerini yerine getirmezlerse önümüzdeki dönemde büyük sorunlar yaşayacak ve ekonomisi yavaşlama sürecine girecektir. Avrupa'nın sanayi dinamosu olan Alman ekonomisinde en ufak bir sarsıntı, sadece Avro Bölgesi'nin değil, uluslararası iktisadî sistemin de derinden sarsılması anlamına gelecektir.

FRANSA

Avrupa'nın en büyük ikinci ekonomisi olan Fransa'nın en fazla borçlu olduğu ülkeler İngiltere, ABD ve Almanya'dır. Öte yandan, bu ülkelerin de Fransa'ya milyarlarca avro borcu vardır. Fransa'nın sorunu, Avro Bölgesi'nin en sıkıntılı ve riskli ülkelerine borç vermiş olmasıdır. Fransız bankaları Yunanistan, İtalya ve İspanya'ya büyük miktarlarda borç vermiş durumdadır. Bu da Fransa'nın iktisadî büyümesine ket vuran ve düşük tüketici harcamalarına sebep olan piyasaya dalgalanmasına yol açmaktadır.

İNGİLTERE

İngiltere ekseriyeti bankacılık sektörüne olmak üzere çok önemli miktarda dış borcu olan bir ülkedir. Dış borcunun GSYH'ye oranının yüksekliği, büyük sermaye hareketliliğinin yaşandığı finans sektörünün aktifliği ile alakalıdır. Bu seviyedeki toplam dış borcun bir sorun olarak görülmemesinin sebebi, İngiltere'nin elinde tuttuğu yüksek değerli aktiflerdir. Bununla beraber İngiliz ekonomisi durgunluğa girmiş durumdadır ve özellikle İrlanda, İtalya ve Portekiz'in borçlarından doğrudan etkilenen vaziyettedir. İngiltere ayrıca Almanya ve İspanya'ya yüz milyarlarca avro borçludur.

İRLANDA

Mali destek paketleriyle kurtarılmaya çalışılan üç Avro Bölgesi ülkesinden biri olan İrlanda, çok sıkı tasarruf tedbirlerini devreye sokmuştur. Şu anda ekonomisi az da olsa iyileşme eğilimindedir. Hızlı bir büyüme sürecinin ardından 2008'de İrlanda ekonomisi, küresel kredi darboğazı sonucunda, konut piyasasında sürdürülemez bir büyümeye yol açan ucuz kredi arzının sona ermesiyle durgunluğa girip küçülmeye başlamıştır. İrlanda küçük bir ülke olmasına rağmen, büyük bir finans sektörüne sahip olduğu için dış borcunun GSYH'ye oranı oldukça yüksektir. En fazla borçlu olduğu ülke ise İngiltere'dir.

İSPANYA

İspanya'nın Almanya ve Fransa'ya büyük miktarlarda borcu vardır. En önemli endişesi ise mali yardımlarla kurtarılan Portekiz'in kendisine milyarlarca avro borçlu olmasıdır. Şu anda İspanya, borçlarını kontrol altında tutmaya çalışmaktadır; ancak ekonomisinin kasım ayındaki parlamento seçimlerinden sonra yeni bir durgunluk dönemine girmesinden endişe edilmektedir. Konut ve inşaat sektörlerinde oluşan balonun patlaması, 2008 yılında İspanya ekonomisini diğer Avrupa ülkelerinden daha derin bir durgunluğa sürüklemiştir. Ekonomik sıkıntılar sosyal ve siyasî alana da yansımış; İspanyol halkının aylar süren protesto gösterilerinin ardından kasım ayındaki seçimlerde iktidar partisi büyük bir yenilgi almıştır.

İTALYA

İtalya'nın en fazla borçlandığı ülke Fransa'dır. Büyük miktarlarda borcu olsa da Yunanistan ve Portekiz ile kıyaslandığında İtalya'nın daha zengin bir ülke olması ve daha büyük ve sağlam iktisadî yapısı, kriz sürecindeki önemli avantajıdır. Bununla beraber, İtalya'daki liderlik sorunundan ve yüksek miktardaki borç yükünün İtalyan ekonomisinin kapasitesini aşmasından duyulan endişe piyasaları gerginleştirmektedir. Öte yandan Borç Krizi, İtalyan siyasî sistemini de sarsmış; senelerdir ülkeyi yöneten Silvio Berlusconi başbakanlıktan istifa ederken, yerine iktisatçı ve akademisyen Mario Monti'nin liderliğinde bir teknokratlar hükümeti kurulmuştur.

PORTEKİZ

Mali yardımlarla kurtarılmayı bekleyen Avro Bölgesi ülkelerinden biri olan Portekiz çok derin bir kriz içindedir. Borç yükünü azaltmak ve sorunlu finansal sistemini düzeltmek için şu anda bir dizi kemer sıkma önlemini uygulamakta ve özelleştirme yapmayı planlamaktadır. Portekiz'in borçlarının ekseriyeti İspanya'yadır; Portekiz bankaları da Yunanistan'a 7,5 milyar avro borç vermiş durumdadır. Kriz bu ülkede de mevcut hükümeti koltuğundan etmiştir.

YUNANİSTAN

Yunanistan, Avro Bölgesi ülkelerine çok fazla borcu olan ve mali destek paketleriyle kurtarılmaya çalışılan üç Avro Bölgesi ülkesinden biridir. Yunan ekonomisi küçük bir ekonomi olup, borçlarını ödeyememesinden kaynaklanan zararlar Avro Bölgesi tarafından kolaylıkla karşılanabilir olmasına rağmen en temel endişe, krizin yayılması, yani Yunanistan'ın temerrüdünün tetikleyici bir etkiyle krizi İtalya gibi daha büyük ekonomilere de bulaştırmasıdır. Borç Krizi Yunanistan'ın sadece ekonomisini değil, sosyal ve siyasî hayatını da derinden sarsmış; Yunan halkı gösteriler ve grevlerle hükümete tepkisini ortaya koyarken, Başbakan George Papandreu istifa etmek zorunda kalmış ve Avrupa Merkez Bankası Başkan Yardımcısı Lucas Papademos geçici koalisyon hükümetini kurmuştur.

KAM PANEL

21 Aralık 2011

2011 Türk Dış Politikası Değerlendirmesi Burhanettin Duran Mensur Akgün • Fehim Taştekin

Değerlendirme:
Merve Uğur & Hüseyin Ali Uğur

Burhanettin Duran, Boğaziçi Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü'nde lisansını (1993), ardından Bilkent Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü'nde yüksek lisansını (1994) ve doktorasını (2001) tamamladı. Sakarya Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü'nde bölüm başkanlığı yaptı. 2006'da doçent oldu. Hâlihazırda İstanbul Şehir Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü'nde öğretim üyesidir. İslamcılık, Türk dış politikası, Türk düşünce hayatı ve Türk siyasî hayatı alanlarında uzman olan Duran'ın çalışmaları, yurtiçi ve yurtdışındaki birçok dergide ve derleme eserde yayımlandı.

Mensur Akgün, lisansını ODTÜ'de, yüksek lisansını Norveç'teki Oslo Üniversitesi'nde, doktorasını ise Boğaziçi Üniversitesi'nde tamamladı. İstanbul Kültür Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü Öğretim Üyesi Akgün, aynı üniversitenin himayesindeki Global Political Trends Center (Küresel Siyasal Eğilimler Merkezi) adlı araştırma biriminin başkanlığını, TESEV'in Dış Politika Programı'nın danışmanlığını ve TÜSİAD'ın yayınladığı *Görüş* dergisinin de editörlüğünü yürütüyor. Çalışma konuları arasında Türk dış politikası, uluslararası ilişkiler, Ortadoğu, Kıbrıs ve Ermenistan bulunuyor. Daha önce *Referans* gazetesinde köşe yazarlığı yapan Akgün, halen *Star* gazetesinde yazıyor.

Fehim Taştekin, İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi'nde lisans eğitiminin ardından Marmara Üniversitesi Ortadoğu Araştırmaları Enstitüsü'nde "Ortadoğu ve İslam ülkeleri" üzerine yüksek lisans yaptı. Gazeteciliğe 1994'te *Yeni Şafak*'ta başladı. Farklı yayın kuruluşlarında muhabirlik ve editörlük yaptı. 2000 yılında Ajans Kafkas'ı kurdu. 2003'ten beri *Radikal* gazetesinde dış haberler editörü ve dış politika yazarı olarak görev yapıyor. Kafkasya ve Ortadoğu konulu çalışmaları çok sayıda yerli ve yabancı basın-yayın organında yayımlandı.

2

011 Türk Dış Politikası Değerlendirmesi Paneli, Küresel Araştırmalar Merkezi'nin 2011 yılında düzenlediği son faaliyet olma özelliğini taşıyor. Dünya gündeminin tarihte örneğine ender rastlanacak kadar hızlı değiştiği ve devletlerarası politika alanlarının derinlikli ve çok boyutlu hale geldiği bir yılın ardından Türk dış politikasının tartışıldığı panele katılım oldukça yüksekti. Oturum başkanlığını İstanbul Şehir Üniversitesi öğretim üyesi Talha Köse'nin yaptığı panele *Habertürk* televizyonu dış haberler müdürü Ceyda Karan sağlık sorunları nedeniyle katılamazken, İstanbul Şehir Üniversitesi öğretim üyesi Burhanettin Duran "Arap Baharı" ile birlikte Ortadoğu'da yaşanan dönüşümü ve bunun Türk dış politikasının genel söylem ve pratiklerine etkilerini, İstanbul Kültür Üniversitesi öğretim üyesi Mensur Akgün Türkiye'nin Amerika ve Avrupa Birliği ile ilişkilerini, *Radikal* gazetesi yazarı Fehim Taştekin ise Türkiye'nin Orta Asya-Kafkasya-Karadeniz havzası ülkeleri ile ilişkilerini değerlendirdi.

“‘Arap Baharı’ modern Ortadoğu’da yaşanan kırılmaların en önemlisi”

Burhanettin Duran, modern Ortadoğu'nun ortaya çıkışında birçok kırılma anı yaşandığını, "Arap Baharı"nın bu kırılmaların sonuncusu ancak belki de en önemlisi olduğunu belirterek sözlerine başladı. Duran, komplocu yaklaşımların sıkça dillendiril-

diği gibi "Arap Baharı"nı ABD tarafından planlanan bir olaylar zinciri olarak düşünmüyor; aksine mevcut yönetimlerin ve elitlerin dahi tahmin edemediği bir şekilde patlak veren bir isyan olduğu kanaatinde. Ancak ABD'nin yıllardır Ortadoğu'daki halkları "özgürleştirme" çalışmaları çerçevesinde bölgedeki sivil toplum kuruluşlarına verdiği "demokratik kalkınma" amaçlı desteğin yadsınmaması gerektiğine de dikkat çekiyor; tıpkı Mısır'daki Kifaye Hareketi (2004) ve 6 Nisan Hareketi (2008)'nde olduğu gibi. "Ekmek, onur, hürriyet ve bu düzen yıkılsın" sloganlarıyla tecessüm eden "Arap Baharı"nın ortaya çıkışını, bölgedeki otoriter yönetimlerin uyguladıkları liberal ekonomi politikalarının iflasına ve dış politika alanındaki lidersizlik sorununa bağlayan Duran, Tunuslu seyyar satıcı Muhammed Buazizi'nin 17 Aralık 2010 günü kendini yakarak bölgedeki tüm dengeleri yerinden oynatacak bir fitili ateşlediğini dile getirdi.

“İran, Suudi Arabistan ve Türkiye'nin eylemleri ve etkileşimleri Ortadoğu'nun geleceğini şekillendirecek”

Duran, "Arap Baharı"nın bölgenin geleceğine muhtemel etkilerini de değerlendirdi. Bu noktada Ortadoğu'nun geleceğinin, özellikle üç bölge ülkesinin -İran, Suudi Arabistan ve Türkiye'nin- eylemleri ve birbirleriyle etkileşimlerinin yanı sıra, "bölgesel öteki" İsrail ve "bölge dışı öteki" Amerika arasındaki etkileşimlerle şekilleneceği görüşünde. Ayrıca bu dengenin boşlukta kalan ayağı olarak nitelendirdiği Mısır'ın evirileceği yönün bölgenin kaderinde etkili olacağını düşünüyor. Duran bu konuda şu değerlendirmeyi yaptı: "İran, gerek Irak üzerindeki gerekse Suriye-Lübnan hattındaki siyasî nüfuzunun ötesinde, 'Şia siyasetinin transnasyonel etkisi' diyebileceğimiz, Afganistan ve Pakistan'dan başlayarak önde gelen bölge ülkelerindeki Şii nüfusu etkileyebilecek bir yumuşak güce sahip. Körfez'deki otoriter rejimlerin kalesi Suudi Arabistan, Vahhabilik dolayısıyla -tıpkı İran gibi- Afganistan'dan Kuzey Afrika'ya ve hatta Balkanlar'a kadar geniş bir bölgeyi etki alanında tutuyor. Türkiye'nin ise -sıkıntıla-

rıyla ve zayıflıklarıyla birlikte- din anlayışı bile pratik değil ama sembolik anlamda bir model olarak görülüyor; her ne kadar kimi çevrelerde Batıların çıkarlarını temsil eden liberal İslam modeli diye zaman zaman tepki görse de.” Duran, bölgenin geleceğine dair en kötü senaryonun, yani İran ile Suudi Arabistan’ın Şii-Sünni eksenli mezhepsel kutuplaşmayı kışkırtıcı yönde izledikleri politikanın, Türkiye-Mısır aksı tarafından delinmesi/bozulması gerektiğini vurguladı. Dış unsurlara gelince, Duran’a göre İsrail’in Türkiye’nin Gazze çıkışı ile başlayan yalnızlaşması “Arap Baharı”yla iyice belirginleşti. Türkiye-Amerika ilişkilerindeki İsrail parantezi ise kapandı; İsrail ile kötü olan ilişkilere rağmen “Arap Baharı” sürecinde Türkiye-ABD ilişkileri, kimilerinin “altın çağ” olarak nitelendirdiği çok parlak bir dönemi yaşıyor.

Duran, İran, Suudi Arabistan, Türkiye ve Mısır’ın kendi İslam versiyonları etrafında bölgede yeni milliyetçilik anlayışları üreteceklerini düşünüyor; zira “Arap Baharı”nın yol açtığı dönüşümden en fazla İslamcı unsurların istifade edeceklerini öngörüyor. Bu bağlamda Duran, kritik bir soruyu gündeme getirdi: “Acaba yeni milliyetçilik ve milli menfaat tanımlamalarıyla ve birbirleriyle yarışan İs-

lam anlayışlarıyla bu ülkeler arasındaki rekabet gerilimi ve çatışmayı mı beraberinde getirecek, yoksa Cemalettin Afgani’nin öngördüğü gibi aralarında bir işbirliği ve entegrasyon mu doğacak?” Duran, bu sorunun ABD ve İsrail’in konumu ve politikalarıyla birlikte düşünülmesi gerektiğinin altını çizdi.

“İdealde ‘sıfır sorun’ prensibini sürdürürken reel siyasette ‘kontrollü gerilim’ yöntemiyle bölgesel liderlik yolunda başarıya ulaşabiliriz”

“Arap Baharı” bağlamında Türk dış politikasını ele alırken Duran, son dönemde özellikle Libya ve Suriye bağlamında izlenen dış politikanın “komşularla sıfır sorun” ilkesine ters düştüğü yönündeki eleştirileri de değerlendirdi. 2011 öncesinde izlenen sıfır sorun politikasının Türkiye’nin ihracat alanında ilerleme kaydederek ekonomisini güçlendirme amacı taşıdığını, ancak “Arap Baharı”nın konuya değişik boyutlar kattığını söyledi. “Sıfır sorun po-

litikası söylem olarak kullanılabilir, hatta iktisadî alanda uygulamada kalabilir; ancak komşu ülkelerde mevcut yönetimler düşerken, devrimler ve iç savaşlar yaşanırken, komşulara dışarıdan müdahaleler söz konusuysen sıfır sorun politikasının siyasi anlamda yürütülmesi mümkün değil” diyen Duran, öte yandan Türkiye'nin iktisadî ve diplomatik alanda sıfır sorun politikasından vazgeçmediğinin de altını çizdi. Türkiye'nin son dönemde izlediği dış politikayı “kontrollü gerilim” olarak tanımladı ve sıfır sorun politikasına sadık kalmak uğruna komşulardaki sorunlara tarafsız kalmanın mümkün olmayacağını dile getirdi. Türkiye'nin komşularıyla münasebetlerinin “demokratikleşme misyonu” çerçevesinde de değerlendirilebileceğini, ancak “Demokrasiyi henüz kendi içinde oturtamamış bir ülke böyle bir misyonun altından kalkamaz” şeklindeki eleştirilerde de haklılık payı olduğunu belirtti. Duran son olarak şunu söyledi: “Türkiye'nin dış politika alanında idealde sıfır sorun prensibini sürdürürken reel siyasette ‘kontrollü gerilim’ yöntemini uygulayarak bölgesel liderlik yolunda başarıya ulaşması mümkün.”

“Türkiye-ABD ilişkileri, Türkiye-İsrail ilişkilerindeki gerginlikten çok fazla etkilenmedi”

Konuşmasının ilk bölümünde Türkiye-ABD ilişkilerini değerlendiren **Mensur Akgün**, iki ülke ilişkilerindeki temel belirleyici faktörün Ortadoğu olduğunu vurguladı. 2011 yılında ilişkilerin yeni bir boyuta ulaştığı tespitinde bulunan Akgün, bunda etkili olan faktörleri de sıraladı: İlki, 2011’de Türkiye’nin yaptığı hiç beklenmedik hamlelerin ABD’nin Türkiye’ye yönelik bakış açısını değiştirmesi ki bunlardan en önemlisi, Ankara’nın NATO füze savunma sisteminin bir parçası olan bir radar istasyonunun toprakları üzerine konuşlanmasına izin vermesiydi. İkincisi ise Libya’ya ve daha sonra Suriye’ye karşı verdiği tepki, ki bu aslında erken ve çok duygusal bir tepkiydi. Akgün’e göre Türkiye-ABD ilişkilerinin temel parametrelerinden biri olan Türkiye-İsrail ilişkilerinde son dönemde zirveye çıkan

gerginliğe rağmen Ankara’nın bu beklenmedik hamleleri ve Ortadoğu’da aldığı pozisyon sayesinde ikili ilişkiler bu gerginlikten çok fazla etkilenmedi. Ancak bu, İsrail ile ilişkilerin ileride denkleme yeniden girmeyeceği anlamına gelmez.

Akgün, AK Parti hükümetini eleştirirken uyguladığı başarılı politikaları da unutmamak gerektiğini ve bu politikalar sayesinde Ortadoğu’da Türkiye’nin ağırlığının ciddi bir şekilde arttığını ifade etti. Bunu, üç yıldır TESEV bünyesinde gerçekleştirilen ve Ortadoğu’da Türkiye’ye duyulan sempatinin %80’lerin üzerinde olduğunu gösteren çalışmaya dayandırdı; bu kadar yüksek bir sempati oranının daha önce hiç görülmediğine dikkat çekti. Ortadoğu halklarının Türkiye’ye bakışındaki bu köklü değişimin sebeplerini de sıraladı: **i)** Amerikan askerlerinin Türkiye üzerinden Irak’a geçişine imkân tanıyan 1 Mart Tezkeresi’nin TBMM’den geçmemesi, **ii)** İsrail ile Suriye arasındaki arabuluculuk çabası, **iii)** İsrail’in Gazze’ye yönelik saldırısına en sert tepkiyi vermesi, **iv)** Başbakan Tayyip Erdoğan’ın İsrail Cumhurbaşkanı Şimon Peres’e karşı Davos’taki çıkışı ve toplantıyı terk etmesi, **v)** Ankara’nın “Arap Baharı” kapsamında Ortadoğu ülkelerinin demokratikleşmesine destek veren en önemli ülke rolünü üstlenmesi. Akgün’e göre bütün bunlar Türkiye’nin Ortadoğu’daki prestijini inanılmaz derecede artırdı. Bu durum ABD ve AB ile ilişkilere de yansdı. Daha önce “eksen kayması” ve “yeni-Osmanlılık” tartışmalarıyla Batı’da kıyasıya eleştirilen Türkiye’nin Ortadoğu’daki ağırlığı ve İran’ı dengeleyici rolü sayesinde bugün Türk-Amerikan ilişkileri tarihinin en iyi noktasına ulaşmış durumda.

“Camp David düzeni yıkılabilir ve Batılıların ‘bahar’ dedikleri demokratikleşme süreci, gerçekte bir ‘kış’ olabilir”

Akgün, Burhanettin Duran’ın Türkiye-ABD ilişkilerinin geleceği bağlamında ortaya koyduğu Ortadoğu senaryolarından farklı olarak, 1978’de kurulan Camp David düzeninin, yani Arap-İsrail barışının yıkılabileceği ve bunun farklı bir senaryo

olarak Türkiye'nin karşısına çıkabileceği görüşünde. Nitekim "Arap Baharı"yla birlikte Camp David düzeninin en önemli aktörü Hüsnü Mübarek Mısır yönetiminden uzaklaştırıldı. Akgün'e göre, Mısır halkı İsrail-Filistin sorununa daha fazla müdahil olmak isteyebilir ve önümüzdeki dönemde Mısır-İsrail ilişkileri gerilebilir. Nitekim geçtiğimiz aylarda yaşanan büyükelçilik krizi bunun en önemli işaretiydi. İsrail bundan sonra Filistin'e müdahalelerinde karşısında sadece Türkiye'yi değil, Mısır'ı da bulacaktır. Dolayısıyla Camp David düzeni yıkılabilir ve Amerikalılar ile Avrupalıların şu anda "bahar" olarak adlandırdıkları Arap Dünyası'ndaki demokratikleşme süreci, Batı Dünyası için aslında bir "kış" olabilir.

"Türkiye-AB ilişkilerinin düzelebilmesi için stratejik bir değişiklik şart"

Türkiye-AB ilişkilerine gelince, Akgün ilişkilerin, 2010 yılı gibi, 2011'de de askıda olduğunu ve göstermelik birkaç toplantı haricinde neredeyse hiçbir ilerleme kaydedilemediğini belirtti. Son yıllarda Türkiye-AB ilişkilerinde yaşanan sürekli gerginliği iki sebebe bağladı: i) Kıbrıs Rum Kesimi'nin Kıbrıs sorunu çözülmeden 2004'te AB'ye üye olması ve ardından

Türkiye'nin tam üyeliği önünde sürekli sorunlar çıkarılması ii) Ermenistan'la ilişkiler ve Ermeni sorununun yani 1915'te yaşanan trajedinin bugüne yansımaları. Akgün, Türkiye'nin her iki alanda da üzerine düşenleri yapmamasını eleştirdi.

Akgün'e göre fiilen durma noktasına gelen Türkiye-AB ilişkilerinin düzelmesi için stratejik bir değişiklik gerekiyor ve bu iki şekilde gerçekleşebilir: Birincisi, AB'nin Türkiye'ye karşı isteksiz bir tavır takınan iki önemli üyesi Almanya ve Fransa'da Angela Merkel ile Nicolas Sarkozy'nin yerine sol görüşlü yönetimlerin geçmesi halinde ancak müzakere sürecinin önü açılabilir. İkincisi, Türkiye'nin Kıbrıs'la olan göbek bağı bir şekilde koparması ile gerçekleşebilir. Akgün'ün bu konudaki önerisi şu oldu: Türkiye iki devletli çözüme gidecek adımlar atarak ve Kıbrıs Rum Kesimi'ni tanıyarak bu bağı koparabilir ve Türkiye-AB ilişkileri de bu sayede yeni bir ivme kazanabilir.

"Türkiye, Ermeni sorununu siyâsî zeminden hukukî zemine çekerek çözebilir"

Akgün'e göre AB-Türkiye ilişkilerindeki ikinci sorun Ermeni sorunu ki bu, ABD-Türkiye ilişkilerini de zaman zaman alevlendiriyor. 2003'te İsviçre

parlamentosunda Ermeni soykırımının inkârını suç sayan yasanın kabul edilmesi iki ülke ilişkilerini kopma noktasına getirmişti. Benzer bir süreç hâlihazırda Fransa ile de yaşanıyor. Akgün Türkiye'nin bu konuda diğer ülkelerle siyasî çatışmaya girmesinin sorunu çözmek bir yana daha da büyüteceği görüşünde. Türkiye'nin çözüm için konuyu siyasî zeminden hukukî zemine çekmesi gerekiyor. Bunun için de Akgün, konunun 9. madde kapsamında Uluslararası Adalet Divanı'na veya Uluslararası Tahkime götürülmesini öneriyor.

Konuşmasının sonunda Akgün, 2011 yılı Türk dış politikasına baktığında, AK Parti'nin daha önce mükemmel bir şekilde götürdüğü dış politikasında ciddi bir kayma gördüğünü belirtti. Bu bağlamda Suriye konusunda -geri adım atmaya engelleyici tarzda- yakın angajmanı eleştirdi, her ne kadar bunun Türk-Amerikan ilişkilerine olumlu yansımaları olsa da. Türkiye'nin bölgesel ve küresel etkinliğinin yumuşak gücünden ve Erdoğan'ın karizmasından kaynaklandığını, son dönemde giderek artan militarist söylemin bir an önce bırakılması gerektiğini sözlerine ekledi.

“Türkiye'nin Osmanlı'dan beri Kafkasya, Orta Asya ve Karadeniz havzasına ilişkin stratejik bir politikası yok”

Fehim Taştekin, Kafkasya, Orta Asya ve Karadeniz havzasını tanımlarken “Avrasya” kavramının kullanılmasına Rusya'nın genişleme stratejisinin önemli bir konsepti olması hasebiyle karşı olduğunu belirterek sözlerine başladı. Ardından Türkiye'nin bir Orta Asya ve Kafkasya stratejisinin var olup olmadığını tartışmaya açtı. Bu sorgulamasının temel nedenini Rusya, Amerika ve Çin'in bölgedeki etkinliğine ve Türkiye'nin özellikle Rusya'dan çekinmesine bağladı. Taştekin'e göre, Kırım konusunda Ukrayna'yı, Kuzey Kafkasya'da Rusya'yı, Abhazya ve Güney Osetya konusunda Gürcistan'ı, Karabağ'da Azerbaycan'ı, Orta Asya'da Muhammed Salih konusunda Özbek lideri ve Doğu Türkistan'da Çin'i gücendirmeme ve kızdırmama politikası, Türkiye'nin bölgeye ilişkin genel politikalarının temel taşlarını oluşturuyor. Türkiye'nin elini bağlayıcı bu kadar çok çekince ala-

nının varlığı, bölgeye yönelik stratejik politikalar geliştirmesini engelliyor.

Taştekin, Türkiye'nin Osmanlı'dan beri bu bölgeye ilişkin stratejik bir politikasının olmadığını ve yüzeysel bir politika ile bölge ülkeleriyle ilişkilerini geçirttiğini düşünüyor. 1800'lerden 1990'lara kadar olan dönemde Orta Asya konusunda unutmaya politikası uygulandığı ve bölgenin Rusya'nın hinterlandı olarak Rusların inisiyatifine terk edildiği görüşünü dillendirdi. Sovyetler Birliği'nin yıkılmasının ardından Türkçü bir motifle ve “Adriyatik'ten Çin Seddi'ne” söylemiyle Süleyman Demirel'in önderliğinde bölgeye yönelik söz konusu. Ancak Türk Cumhuriyetlerine verilen sözlerin tutulmaması, “büyük ağabey” Türkiye'nin iktisadî açıdan bölgeye bir katkısının olamayacağını anlaşılmamasına ve bölge ülkelerinde olumsuz bir Türkiye imajına yol açtı. Ayrıca 1997'de Rusya'yla imzalanan Mavi Akım doğalgaz anlaşması ile birlikte Ankara, Kuzey Kafkasya'yı Rusya'nın egemenlik alanına terk etti. Türkçülük ve diğer bölge halklarını tanımayaya dayanan politika sonuçta hiçbir işe yaramadı.

Türk dış politikasının temel yönelimlerine baktığımızda Taştekin'in buraya kadar ifade ettiklerine katılmamak mümkün değil. Türkiye'nin dış politikasını oluştururken temel aldığı konuların Ortadoğu, Avrupa ve Atlantik eksenli olduğunu görüyoruz. Hatta “Ermeni soykırımı” meselesini bile Avrupa ve Atlantik üzerinden konuşup tartışıyoruz. Oysa bu konuyla ilgili Ermenistan'la iletişime geçildiğinde Azerbaycan tedirgin oluyor ve girişimler sonuçsuz kalıyor.

“AK Parti'yle birlikte dil ve ırk kardeşliğine din kardeşliği de eklendi; ancak bu ciddi politikalara dönüşmedi”

Taştekin, AK Parti'yle birlikte, siyaset alanında var olan dil ve ırk kardeşliğinin yanına bir de din kardeşliği eklendiği, ancak şu ana kadar bunun ciddi politikalara dönüşmediği görüşünde. Yalnız Dışişleri Bakanı Ahmet Davutoğlu'nun Orta Asya ve Kafkasya ülkelerine resmi ziyaretlerini cuma günleri yapıp cuma namazı sonrası halkla biraraya gelmesinin bölgede sempati topladığına dikkat çekti. Ayrıca 2011'de vefat eden Kırım Tatarlarının ünlü entelektüeli Cengiz

Dağcı'nın cenazesinin vasiyetine uygun olarak Türk Dışişleri Bakanı'nın girişimi sayesinde memleketi Kırım'a götürülmesi ve cesedinin yakılmak yerine burada cenaze töreniyle toprağa gömülmesini de Taştekin, Türkiye'nin bölgede prestijini artıran bir olay olarak zikretti. Yine Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı (TİKA)'nın bölgede takdir toplayan önemli yatırımlarını da hatırlattı.

Ancak Taştekin'e göre bu olumlu adımlar Türk dış politikasının bölgeye yönelik temel stratejisini değiştirmeye muktedir değil. Buna en iyi örneklerden biri, 1940'larda Stalin tarafından Kırım'dan Orta Asya'ya sürülen Kırım Tatarlarının hâlâ yurtlarına dönememeleri ve Ukrayna'yla olan iyi ilişkilere rağmen Türkiye'nin bu konuda herhangi bir şey yapamaması.

Taştekin Ermenistan ile 2008'de imzalan protokollerin hayata geçirilmemesini de eleştirdi: "Ermenistan ile ilişkilerin düzelmesi Kafkasya politikasını çok ciddi bir şekilde değiştirebilirdi. Ancak Ermenistan ile ilişkilerin olmaması nedeniyle Türkiye tüm yumurtaları Azerbaycan sepetine koyuyor ve 4,5 milyonluk bu ülkeyi olağanüstü önemli hale getiriyor ki bu, içi boş bir stratejik değer. Yine bu nedenle Abhazya ve Güney Osetya politikalarımız tamamen Gürcistan'a endekslenmiş durumda."

Son olarak Taştekin, Orta Asya'ya ilişkin şöyle bir resim çizdi: "Rusya'nın yanı sıra 2001 Afganistan iş-

galiyle birlikte Amerika bölgede var olan iki önemli güç. Türkiye ise bu iki önemli güç arasında ABD'ye yakın durarak kendi hareket alanını genişletmeye çalışıyor. Rusya Başbakanı Vladimir Putin şu anda Avrasya Birliği'ni kurmaya çalışıyor ve Türkiye'nin buna verebileceği pek fazla yanıt yok."

2011 yılı, Türk dış politikasının temel parametrelerinin sorgulandığı bir yıl olması hasebiyle önemliydi. Yaklaşık üç saat süren 2011 Türk Dış Politikası Değerlendirmesi Paneli'nde, salt 2011 yılında yaşanan gelişmelerden ziyade dış politikanın ana konuları Ortadoğu, Avro-Atlantik hattı ve Avrasya bağlamında çok yönlü ve tarihsel bir perspektifle ele alındı. Dış politikanın köklü ve önemli konuları tarihi arkaplanlarıyla birlikte değerlendirildi. Programa katılmayıp da merak edenler, paneli şu linke yüklenen videodan izleyebilirler: http://bisav.org.tr/merkez.aspx?module=panelayrinti&menuID=6_6&merkezid=6&panelid=44&icerikid=12

2011 Seminer Programı

Bilim ve Sanat Vakfı 1988'den bu yana her sene güz ve bahar döneminde sekizer haftalık seminer programı düzenliyor. Sosyal bilimler ağırlıklı seminer programlarında inter-disiplinerlik ve alternatif bakış açılarını sunma önemli bir özellik olarak öne çıkıyor. Vakfın dört araştırma merkezinden biri olan Küresel Araştırmalar Merkezi'nin seminerleri, uluslararası ilişkilerden siyaset bilimine, bölgesel analizlerden dış politikaya, iktisattan işletmeye, yönetim bilimlerinden iletişime kadar geniş bir alanı kapsıyor. 2011 yılının bahar ve güz döneminde Küresel Araştırmalar Merkezi olarak gerçekleştirdiğimiz seminerler şunlardı:

2011 BAHAR SEMİNERLERİ

GENEL GİRİŞ SEMİNERLERİ

Küresel Ekonomi Politik Mustafa Özel

GİRİŞ SEMİNERLERİ

İktisadın Temel Kavramları Halil Tunalı

Uluslararası İlişkilerin Temel Kavramları Mesut Özcan

TEMEL SEMİNERLER

İletişim Psikolojisi İ. Zeyd Gerçik

İnsan Kaynakları Yönetimi Bahattin Aydın

Siyaset Bilimine Giriş Muzaffer Şenel

Sevinç Alkan Özcan

Türk Dış Politikasının Ekonomi Politigi Sadık Ünay

Uluslararası Ekonomik Krizler Lokman Gündüz

Uluslararası Hukukun Temelleri Berdal Aral

Uluslararası İlişkiler Teorileri Ali Aslan

ÖZEL SEMİNERLER

Enerji ve Jeopolitik Süleyman Beşli

Kariyer Planlama ve Geliştirme Nihat Erdoğan

Paranın Dünü Bugünü Yarını Celali Yılmaz

Stratejik Planlama ve Yönetim Haluk Dortluoğlu

Türk Dış Politikasında Bölgesel Yaklaşımlar Mesut Özcan

Sevinç Alkan Özcan

Emre Erşen

Türkiye-AB İlişkilerinde Güncel Sorunlar Ali Resul Usul

2011 GÜZ SEMİNERLERİ

GENEL GİRİŞ SEMİNERLERİ

Küresel İktisadi Düşünce Mustafa Özel

GİRİŞ SEMİNERLERİ

İktisadın Temel Kavramları Halil Tunalı

Uluslararası İlişkilerin Temel Kavramları Mesut Özcan

Muzaffer Şenel

TEMEL SEMİNERLER

Dış Politika Analizi Ali Resul Usul

Finansal Krizler Lokman Gündüz

İletişim Psikolojisi İ. Zeyd Gerçik

İnsan Kaynakları Yönetimi Bahattin Aydın

Küresel Siyaset Teorisi Muhammed Ağcan

Türkiye Ekonomi Politigi Sadık Ünay

Uluslararası Hukukun Temelleri Berdal Aral

ÖZEL SEMİNERLER

Bölgesel Analizler Ebru Afat

Muzaffer Şenel

Vügar İmanov

Gündelik Hayatın Sosyolojisi Fatma Barbarosoğlu

İktisadın İnsan Tasavvurunun Sınırları Ahmet Faruk Aysan

Maastricht Kriterleri Çerçevesinde AB Emine Nur Günay

ve Türkiye Ekonomilerinin Mukayesesi

Ortadoğu Tarihi II: Osmanlı Sonrası Dönem Z. Tuba Kor

Stratejik Planlama ve Yönetim Haluk Dortluoğlu

Yönetim Psikolojisi Nihat Erdoğan

2011 Yuvarlak Masa Toplantıları

Yurtiçinden ve yurtdışından alanında uzman akademisyen ve gazetecilerin katılımı ve sunumuyla tartışmalı toplantılar gerçekleştiriyoruz. Böylece bir yandan güncel süreçleri ve dönüşümleri daha derinlikli bir şekilde kavramaya ve tartışmaya çalışıyoruz, diğer yandan davet ettiğimiz konuşmacıların bilgi ve deneyimlerinden faydalanıyoruz. Ayrıca lisansüstü çalışmalar yapan akademisyen adaylarını davet ederek tezlerini dinleyip tartışıyoruz.

2011 yılında gerçekleştirdiğimiz yuvarlak masa toplantıları tematik olarak şunlardır:

(Oklara tıklayarak değerlendirme yazılarına ulaşabilirsiniz.)

ORTADOĞU KONUŞMALARI

12 Şubat 2011

Ortadoğu'da Değişim Talepleri ve Mısır Örneği

Fulya Atacan

(Prof. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü Öğretim Üyesi)

26 Şubat 2011

The Evolution of the Palestine Problem and the Status of Jerusalem: Force of Law or Law of Force?

Hans Köchler

(Prof. Dr., Innsbruck Üniversitesi Felsefe Bölümü Öğretim Üyesi ve Uluslararası Felsefe Akademisi Eş-başkanı)

19 Ekim 2011

Suriye ve Ortadoğu'daki Dönüşümün Geleceği

Daniel Abdulfettah

(Al-Arabia Televizyonu Türkiye Temsilcisi)

2 Kasım 2011

"Arap Baharı"nın İlk Demokratik Deneyimi: Tunus Seçimleri

Hasan Kösebalaban

(Yard. Doc., İstanbul Şehir Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü Öğretim Üyesi)

Muzaffer Şenel

(İstanbul Şehir Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü)

Ufuk Ulutaş

(SETA Ortadoğu Araştırmacısı ve Ohio State Üniversitesi Doktora Öğrencisi)

ASYA KONUŞMALARI

8 Ocak 2011

Hui Minority in China and Chinese Muslims' Mission to Turkey during the Second World War

Wan Lei

(Doc. Dr., Fatih Üniversitesi Çin Dili ve Edebiyatı Bölümü Öğretim Üyesi)

9 Mayıs 2011

Democracy and Democratisation: The Experience of South Asia

İmtiaz Ahmed

(Prof. Dr., Bangladeş Dhaka Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü Öğretim Üyesi)

14 Haziran 2011

The Effects of Afghan War on Politics of Pakistan

Syed Minhaj ul Hassan

(Prof. Dr., Hong Kong Baptist Üniversitesi Yönetim ve Uluslararası Çalışmalar Bölümü Öğretim Üyesi)

21 Haziran 2011

Indo-Turkish Relations in Contemporary Period

Mujib Alam

(Dr., Hindistan Jamia Millia Islamia Üniversitesi Üçüncü Dünya Çalışmaları Akademisi Öğretim Üyesi)

12 Ekim 2011

India and the Arab Spring

Saeed Naqvi

(Hindistan'ın önde gelen gazetecilerinden ve Observer Research Foundation araştırmacısı)

ETKİN YÖNETİM SÖYLEŞİLERİ

29 Ocak 2011

➤ Stratejik Planlamadan Performans Yönetimine Uygulama Örneği

Oğuz Erdoğan

(Defacto İnsan Kaynakları Direktörü)

19 Şubat 2011

➤ Gelir Yönetimi: Bilgiyi Değere Dönüştürme ve Para Toplama Sanatı

Abdullah Sevimli

(Türk Telekom Gelir Yönetimi Direktörü)

2 Nisan 2011

➤ Bilgi Toplumunda Teknoloji Yönetimi

Erkan Akdemir

(Avea CEO'su)

16 Nisan 2011

➤ Bir Girişimcilik Hikâyesi: Simit Sarayı

Haluk Okutur

(Simit Sarayı Kurucusu ve Yönetim Kurulu Başkanı)

28 Mayıs 2011

➤ Liderlik ve Organizasyon Yönetimi

Haluk Yıldız

(Kastamonu Entegre Genel Müdürü)

MİLLİYETÇİLİK KONUŞMALARINI

22 Mart 2011

➤ Parçalayan Milliyetçilik(ler)

Ferhat Kentel

(Doc. Dr., İstanbul Şehir Üniversitesi Sosyoloji Bölümü Öğretim Üyesi)

17 Mayıs 2011

➤ Şark Meselesinden Demokratik Açılıma: Türkiye'nin Kürt Sorunu Hafızası

Hüseyin Yayman

(Dr., Gazi Üniversitesi Kamu Yönetimi Bölümü Öğretim Üyesi)

İKTİSAT KONUŞMALARINI

5 Şubat 2011

➤ "Yeni Normal"de Gelişmiş Ülkeler ve Yükselen Piyasalar

Ahmet Faruk Aysan

(Doc. Dr., Boğaziçi Üniversitesi İktisat Bölümü Öğretim Üyesi)

8 Temmuz 2011

➤ Frontiers in Islamic Finance: A Critical Perspective

Muhammed-Shahid Ebrahim

(Prof. Dr., Bangor İşletme Okulu Öğretim Üyesi)

26 Kasım 2011

➤ Endüstri İlişkilerinde Paradigma Değişimi ve Yeni Yönelişler

Mustafa Aykaç

(Prof. Dr., Kırklareli Üniversitesi Rektörü)

TEZATI

25 Haziran 2011

Yeni Türk Dış Politikasının Ortadoğu ve Batı Basınına Yansımaları

(Fatih Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü yüksek lisans tezi)

Gül Dilek Türk

(İstanbul Üniversitesi Sosyoloji Bölümü'nde ikinci yüksek lisansını yapıyor)

26 Ekim 2011

➤ Türkiye'de AB Şüpheliği: CHP, MHP ve AK Parti Analizi

(Almanya Erfurt Üniversitesi Max Weber Kültür ve Sosyal Bilimler Yüksek Çalışmalar Merkezi doktora tezi)

İsmail Ermağan

(Dr., Medeniyet Üniversitesi Öğretim Üyesi)

AFRİKA KONUSMALARI

16 Mart 2011

➤ Democratizing Muslim Societies: Lessons from Turkey and Tahrir Square

Ali A. Mazrui

(SUNY Binghamton Üniversitesi'nde Albert Schweitzer Kürsüsü Beşeri Bilimler Profesörü ve Küresel Kültürel Çalışmalar Enstitüsü Müdürü)

16 Nisan 2011

➤ East Africa and its Languages and Literatures

Mohamed Bakari

(Prof. Dr., Fatih Üniversitesi Amerikan Kültürü ve Edebiyatı Bölümü Öğretim Üyesi)

KÜRESELE KURAMSAL BAKIŞLAR

26 Kasım 2011

➤ Theory of World Security

Ken Booth

(Prof. Dr., Aberystwyth Üniversitesi Uluslararası Siyaset Bölümü Öğretim Üyesi, David Davies Memorial Institute of International Studies Başkanı ve British International Studies Association Başkan Yardımcısı)

ÖZEL ETKİNLİK

10 Haziran 2011

➤ American Youth Entrepreneurship: A Perspective for Turkey

Saeb Ahsan

(Koç Üniversitesi Fulbright Araştırmacısı)

Atölye ve Okuma Grupları

Bilim ve Sanat Vakfı'nda çok farklı konularda yürütülen yaklaşık 40 atölye ve okuma grubu bulunuyor. Bu atölye ve okuma gruplarında teorik okumalar ve pratik çalışmalar yapılıyor; farklı disiplinlerden katılımcılar bir araya gelerek alanlarında önemli açılımlar yapıyor. Bazı atölye ve okuma gruplarının sonunda katılımcılar makaleler yazarak bunları bir kitapta toplama ve/veya Bilim ve Sanat Vakfı'nın sempozyumlarında sunma imkânı buluyorlar.

Küresel Araştırmalar Merkezi'nin 2011 yılı içinde gerçekleştirdiği ve çoğu halen devam eden atölye ve okuma grupları şunlardır:

ATÖLYELER

İktisat Politikası

Ahmet Faruk Aysan

Stratejik Derinlik Atölyesi

Küresel Araştırmalar Merkezi ve
Medeniyet Araştırmaları
Merkezi işbirliğiyle yürütülüyor

OKUMA GRUPLARI

Avrupa Tarihi

Muzaffer Şenel

İletişim Sosyolojisi

Fahrettin Altun

İnsan Kaynakları Yönetimi

Bahattin Aydın

Medya Sosyolojisi

Fahrettin Altun

(Haziran 2011'de sona erdi)

Milliyetçilik, Küreselleşme ve Din

Sevinç Alkan Özcan

Modern Çin Tarihi

Kadir Temiz

Modern Uluslararası Hukukun

Berdal Aral

Temellerine Eleştirel Bir Bakış

(Mart 2011'de sona erdi)

Tarihsel ve Teorik Arkaplarıyla

Lokman Gündüz

İktisat Politikaları

Yönetim Düşüncesi

Haluk Dortluoğlu

İbrahim Zeyd Gerçik

2011 Sempozyum ve Paneller

Düzenlediğimiz sempozyum ve panellerle belli bir konunun uzmanları tarafından farklı boyutlarıyla ve derinlemesine tartışılmasını sağlıyor, katılımcılar için önemli bir platform oluşturuyoruz. Zaman zaman yurtdışındaki çeşitli üniversitelerle işbirliği içinde uluslararası sempozyumlar veya seminer programları düzenliyor, bu yabancı üniversiteler ve öğrencileri ile vakfımız arasında karşılıklı görüş alışverişi ve tecrübe aktarımını sağlıyoruz.

2011 yılında gerçekleştirdiğimiz programlarımız şunlardı:

(Oklara tıklayarak değerlendirme yazılarına ulaşabilirsiniz.)

INTERNATIONAL SYMPOSIUM

» The Future of the Middle East in the Aftermath of "the Arab Spring and the Turkish Elections"

15 July 2011 - Zeyrek Hall

14.00-15.30 Session I

Chair Muhittin Ataman

(Prof., International Relations, Abant İzzet Baysal University)

Chair Nadia Mostafa

(Prof., International Relations & Chair, Department of Political Science, Cairo University)

The Arab Revolutions in the International Order

Chair Hasan Kösebalaban

(Assist. Prof., Political Science and International Relations, İstanbul Şehir University)

The Arab Spring: Implications for International Politics of the Middle East

Chair Said El Hasan

(Prof., Political Science & Secretary General of Congress of Al-Quds)

The Future of Al-Quds (Jerusalem) in the Light of the New Variables in the Middle East

Foundation for Sciences and Arts Center for Global Studies (KAM) & **Cairo University** Center for Civilization Studies and Dialogue of Cultures

15.45-17.15 Session II

Chair Muzaffer Şenel

(Political Science and International Relations, İstanbul Şehir University)

Chair Pakynam Elsharkawy

(Prof., Political Systems & Director, Center for Civilization Studies and Dialogue of Cultures)

The Arab and Turkish Models of Political Change: Comparative Perspective

Chair Mesut Özcan

(Assist. Prof., International Relations, İstanbul Commerce University)

The Arab Spring and Turkish Elections: Turkey's Policy in the Middle East

SEMINARS

Foundation for Sciences and Arts (BSV)
Center for Global Studies (KAM) & Center for
Civilizational Studies (MAM)
In cooperation with **Innsbruck
University** Department of Philosophy

» Religion, State and Society in Turkey

7 May 2011 - Zeyrek Hall

Opening Remarks by Hans Koechler
(Professor of Philosophy, Innsbruck University)

10.15-11.30
Adnan Aslan
(Professor of Philosophy, 29 Mayıs University)

What is Islam?

11.45-13.15
Nurullah Ardic
(Doctor of Sociology, İstanbul Şehir University)

Modernity and Religion in Late-Ottoman Turkey

14.45-16.15
Günay Göksu Özdoğan
(Professor of Political Science and International Relations, Marmara
University)

Non-Muslim Minorities in Republican Turkey

16.30-18.00
Nuri Tınaz
(Doctor of Sociology of Religion, Research Fellow of Center for Islamic
Studies-ISAM)

New Visibilities of Islam in Modern Turkey

PANEL

Avrupa'daki Borç Krizi ve Türk Ekonomisine Muhtemel Etkileri

19 Aralık 2011 - 19.00-20.45
Zeyrek Salonu

Oturum Başkanı Lokman Gündüz
(T.C. Merkez Bankası Meclis Üyesi)

Konuşmacılar

M. İbrahim Turhan
(T.C. Merkez Bankası Başkan Yardımcısı)

**Borç Krizi: Avrupa Ekonomisinde
Kırılma mı, Yapısal Dönüşüm mü?**

Serkan Özcan
(Vakıfbank Baş Ekonomisti)

**Borç Krizi Finansal Açıdan Türk
Ekonomisini Nasıl Etkiler?**

Ahmet Çimenoğlu
(Koc Holding Ekonomik Araştırmalar Koordinatörü)

**Türkiye'de Özel Sektör Borç Krizine
Hazırlıklı mı?**

PANEL

En Az Gelişmiş Ülkeler ve Türkiye

21 Mayıs 2011 - 16.00-18.30 - Zeyrek Salonu

Oturum Başkanı Sevinç Alkan Özcan

Bilim ve Sanat Vakfı Küresel Araştırmalar Merkezi Koordinatörü

Konuşmacılar

Mustafa Tutkun

Yeryüzü Doktorları Türkiye Genel Müdürü & IV. BM En Az Gelişmiş Ülkeler Konferansı Sivil Toplum Forumu Koordinatörü

Tubanur Sönmez

Yeryüzü Doktorları Türkiye & IV. BM En Az Gelişmiş Ülkeler Konferansı Sivil Toplum Forumu Koordinatör Yardımcısı

Emine Nur Günay

Boğaziçi Üniversitesi Uluslararası Ticaret Bölümü Öğretim Üyesi

Ahmet Faruk Aysan

Boğaziçi Üniversitesi İktisat Bölümü Öğretim Üyesi

Murat Pay

Bilinmeyen Filmler Festivali Koordinasyon Kurulu Üyesi

PANEL

Yeni Bir Dönemde Kıbrıs

28 Mayıs 2011 - 11.00-13.00 - Zeyrek Salonu

Oturum Başkanı Talha Köse

(İstanbul Şehir Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü)

Konuşmacılar

Fuat Aksu

(Yıldız Teknik Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü)

Türkiye, Yunanistan ve AB Üçgeninde Kıbrıs

İnanç Özekmekçi

(İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi)

Göçmenlerin Siyasal Entegrasyonu ve Kıbrıs Sorununa Etkisi

Muzaffer Şenel

(İstanbul Şehir Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü)

Çözümler Arasında Çözumsuzlük: Kıbrıs

2011 Türk Dış Politikası Değerlendirmesi

21 Aralık 2011 - 18.00-20.30 - Zeyrek Salonu

Oturum Başkanı Talha Köse

(İstanbul Şehir Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü Öğretim Üyesi)

Konuşmacılar

Burhanettin Duran

(İstanbul Şehir Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü Öğretim Üyesi)

“Arap Baharı” Bağlamında Dış Politikadaki Dönüşümü Anlamak

Mensur Akgün

(İstanbul Kültür Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü Öğretim Üyesi)

2011 Avro-Atlantik Hattında Türk Dış Politikası

Fehim Taştekin

(Radikal Gazetesi Yazarı)

Rusya'nın Gölgesinde Türkiye'nin Avrasya Politikası

Notlar

Yuvarlak masa toplantılarının bir kısmını desifre ederek belirli temalar çerçevesinde Notlar adıyla yayımlıyoruz. Bugüne kadar KAM olarak yayınladığımız Notlar'ın sayısı üç olup 2012 yılının ilk aylarında buna üç tane daha eklemeyi planlıyoruz.

(Notlar'a ulaşmak için okları tıklayabilirsiniz.)

NOTLAR 17 İSLAMOFOBYA KONUŞMALARI

İslamofobyaya ve Avrupa'nın Çelişkileri

Hans Koechler

(Innsbruck Üniversitesi Felsefe Bölümü Öğretim Üyesi ve International Progress Organization Başkanı, Avusturya)

18 Ekim 2008

İngiliz Müslüman Kimliği ve İslamofobyaya

Saied Reza Ameli

(Tahran Üniversitesi Medya Enstitüsü Öğretim Üyesi, İran)

7 Aralık 2007

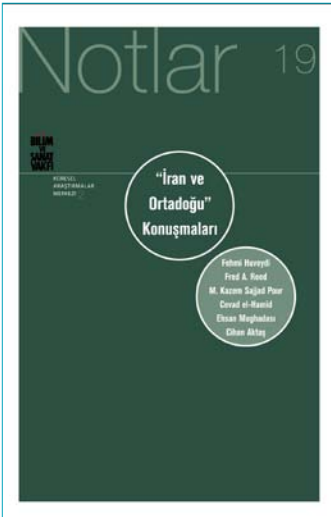
İngiltere Müslümanları:

Kimlik ve Siyasi Angajman

Shenaz Bunglawala

(Kings College Öğretim Üyesi & Muslim Council of Britain Uluslararası İlişkiler Sorumlusu, İngiltere)

28 Kasım 2008

NOTLAR 19 İRAN VE ORTADOĞU KONUŞMALARI

Ortadoğu'da Değişim ve İslam Dünyası

Fehmi Huveydi

(Gazeteci-yazar, Mısır)

26 Şubat 2005

İran'ın Dış Politikası

Fred A. Reed

(Gazeteci-yazar, çevirmen, Kanada)

1 Nisan 2006

İran'ın Nükleer Politikası

Mohammed Kazem Sajjad Pour

(Dışişleri Bakanlığı Uluslararası İlişkiler Enstitüsü, Tahran/İran)

14 Mayıs 2008

Ortadoğu'da Son Gelişmeler ve Filistin Meselesi

Cevad el-Hamid

(Ortadoğu Araştırmaları Merkezi, Amman/Ürdün)

22 Ekim 2008

İran'da Milliyetçilik

Ehsan Moghadasi

(Tahran Üniversitesi doktora öğrencisi, İran)

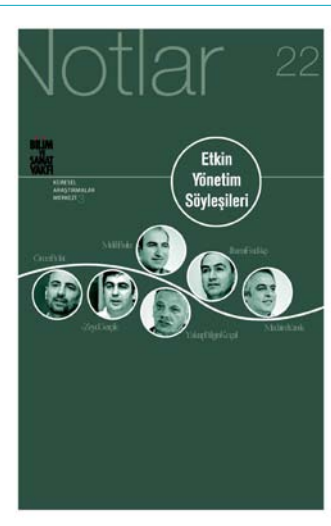
17 Temmuz 2009

2009 İran Seçimlerinden Sonraki Gelişmeler

Cihan Aktas

(Gazeteci-yazar)

14 Ağustos 2009

NOTLAR 22 ETKİN YÖNETİM SÖYLEŞİLERİ

Uluslararası Alanda Türkiye'nin Rekabet Avantajları

Melih Bulu

(İstanbul Sehir Üniversitesi İşletme Bölümü Öğretim Üyesi)

25 Nisan 2009

Hizmetkâr Liderlik

İlhami Fındıklı

(İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Öğretim Üyesi ve Değer Eğitim ve Yönetim Danışmanlığı, Sirketi Yönetim Kurulu Başkanı)

30 Mayıs 2009

Dünya'nın En Büyük Ruh Sağlığı Hastanelerinden Birini Yönetmek: Bakırköy Ruh Sağlığı ve Sinir Hastalıkları Hastanesi Yönetim Deneyimi

Medaim Yanık

(İstanbul Sehir Üniversitesi Psikoloji Bölümü Başkanı)

2 Ocak 2010

Liderlik Gönül İşidir

Ömer Bolat

(Albayrak Sirketler Grubu Genel Koordinatörü)

30 Ocak 2010

Bir Yönetim Modeli: Sinan ve Süleymaniye

İbrahim Zeyd Gerçik

(Sistem Danışmanlık - Yönetim Psikolojisi Uzmanı ve Eğitmeni)

17 Nisan 2010

Yönetimin Sayısallaştırılması ve Etkin Yönetim

Yakup Bilgin Koçal

(Yalova Belediye Başkanı)

5 Haziran 2010

Kitaplar

Uluslararası sempozyumların yanı sıra atölye ve okuma gruplarının sonucunda gerçekleştirdiğimiz ihtisas sempozyumlarını kitaba dönüştürerek konuya ilgi duyanların istifadesine sunuyoruz.

Hazırlayan
Sevinç Alkan Özcan
İstanbul: Küre Yayınları, 2010

Avrasya Konuşmaları: Medeniyet Modernite Kimlik

İçindekiler

Vügar İmanov	Rusya'nın Medeniyetsel Kimlik İnşası olarak Avrasyacılık
Emre Erşen	Avrasyacılık ve Uluslararası İlişkiler
Sevinç Alkan Özcan	Rusya'da Kilise-Devlet İlişkileri ve İslam
Liaisan Şahin	Sovyetler Birliği'nde Türkiye Çalışmaları
Mustafa Özgür Tuna	Rusya Müslümanlarının Modernite ile Karşlaşması
Selçuk Türkyılmaz	Çarlık Rusyası'nda Türkçe Bir Gazete: Sark-ı Rus
İhsan Demirbaş	Rusya Türkleri ve Rus Basınının II. Mesrutiyet'e Bakışı
Suna Gülfer İhlamur	Romen Ortodoks Kilisesi'nin Ulus-ötesi Rolü: İtalya Örneği

Küresel Araştırmalar Merkezi ile Türkiye Araştırmaları Merkezi'nin 2007-2009 yılları arasında düzenlediği ve Avrasya coğrafyasını konu alan yuvarlak masa toplantılarının ve bu toplantılarda yapılan tartışmaların bir araya getirilmesi suretiyle **Avrasya Konuşmaları: Medeniyet Modernite Kimlik** kitabı ortaya çıktı.

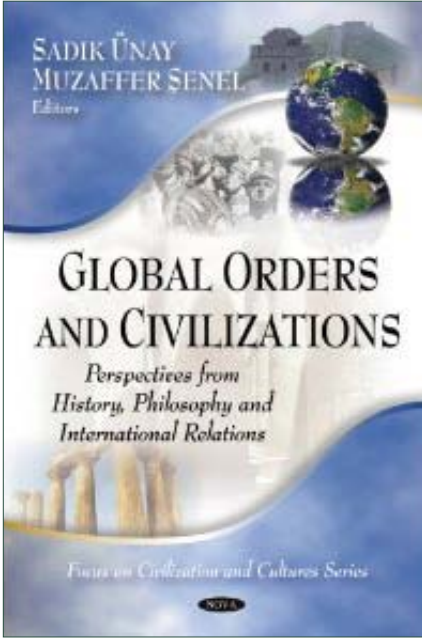
Hazırlayanlar:
Mesut Özcan ve Muzaffer Şenel
İstanbul: Klasik Yayınları, 2010

Modernite ve Dünya Düzen(ler)i

İçindekiler

Muzaffer Şenel	Uluslararası İlişkilerde Düzen Kavramı Üzerine Bir Değerlendirme
Ergün Yıldırım	Modernlikten Küreselliğe Medeniyetlerin Paradigmal Dönüşümü
Berdal Aral	Batı Uygarlığı, Uluslararası Düzen, Uluslararası Hukuk
Mehmet Şahin	Vestfalya ve Vestfalya Sonrası Dünya Düzeninde Din
Şükrü Yazgan	Düzen, Düzensizlik ve Entropi
Mehmet Yıldız	İslam ve Osmanlı Uygulamasında "Uluslararası İlişkiler" Anlayışı Üzerine Bazı Tespitler
Mustafa Budak	Birinci Dünya Savaşı Sonrası Yeni Dünya Düzeninin Kurulmasına Osmanlı Devleti'nin Bakışı
Muhittin Demiray	Bölgesel Siyasi Güvenlik Modellerinin İnşasında Türkiye'nin Rolü
Nazife Şişman	Kültürel Farkın Çizilişi: Kurtarılmaması/Kurtulunması Gereken "Müslüman Kadın"
Vügar İmanov	Avrasyacılık: Alternatif Bir Dünya Düzenine Doğru mu?
Emre Erşen	Yeni Avrasyacılara Göre Rusya'nın Soğuk Savaş Sonrası Dünya Düzenindeki Yeri

12-14 Mayıs 2006 tarihinde Bilim ve Sanat Vakfı Küresel Araştırmalar Merkezi tarafından organize edilen ve çoğunluğu yurtdışından 130'u aşkın akademisyen ve araştırmacının katıldığı "Medeniyetler ve Dünya Düzenleri Sempozyumu"nda sunulan tebliğlerin bir kısmı **Modernite ve Dünya Düzen(ler)i** adıyla yayımlandı.

Hazırlayanlar:
Sadık Ünay ve Muzaffer Şenel
New York: Nova Publication, 2009

12-14 Mayıs 2006 tarihinde Bilim ve Sanat Vakfı Küresel Araştırmalar Merkezi tarafından organize edilen ve çoğunluğu yurtdışından 130'u aşkın akademisyen ve araştırmacının katıldığı "Medeniyetler ve Dünya Düzenleri Sempozyumu"nda sunulan tebliğlerin bir kısmı **Global Orders and Civilizations: Perspectives from History, Philosophy and International Relations** başlıklı kitapta yayımlandı.

Global Orders and Civilizations: Perspectives from History, Philosophy and International Relations

İçindekiler

Introduction: Beyond 'Under-Theorizing' and 'Endism': Towards a New Social Science Perspective on Global Orders and Civilizations

GLOBAL ORDER FROM THE PRISM OF CIVILIZATIONS: CONCEPTUAL AND METHODOLOGICAL ISSUES

- Anthony Mansueto** Civilization, Mode of Production and World System: The Explanatory Significance of Macro-sociological Categories
- David J. Sarquis Ramirez** Methodological Problems in the Reconstruction of Historical International Systems
- Şener Aktürk** What is a Civilization? From Braudel to Elias the Varying Uses of the Term 'Civilization' in Social Sciences
- Recep Şentürk & Ali M. Nizamuddin** The Sociology of Civilizations: Ibn Khaldun and a Multi-Civilizational World Order
- Aristotle A. Kallis** "European Civilization" and "Race": Reconceptualization of "Superiority" and the Appropriation of History in Modern European Thought
- V. Gerjikova** Ancient Greek Views on Civilization and World Order: Speeches of Isocrates

INTERNATIONAL POLITICAL ECONOMY AND REGIONAL ORDERS

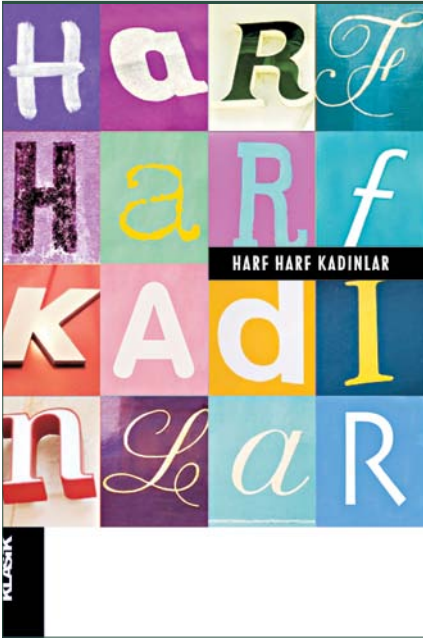
- Sadık Ünay** Political Economy of Human Capitalism: Unraveling the Japanese Conception of Economic Order
- Muhittin Ataman** A Civilizational Approach to Multilateral Politics: The European Union and World Politics
- Hannes R. Stephan** Transatlantic Environmental Politics and the Distinctiveness of the American Civilization
- Sadık Ünay** Geopolitics, Goeconomy and Transformation: The Korean Path Towards the Global Order
- Vakur Sümer** Theoretical Insights into the Actorness of the EU and WTO in a Globalizing World
- Ahmet Arabacı & Savas Genç** International Agricultural Trade and the European Union's Global Vision

GLOBALIZATION, HEGEMONY AND INTERNATIONAL RELATIONS

- Mark Goodman** Slavery, Violence and Hegemony
- İmtiaz Ahmed** The Specter of Subaltern Globalization
- Gillian Youngs** Feminist International Relations in the Age of the War on Terror
- Birthe Hansen** The Unipolar World Order and US Strategies
- Mesut Özcan** Globalization and Democracy: A Difficult Relationship
- Charles Townshend** The League of Nations and International Action Against Terrorism

CULTURAL PERSPECTIVES ON CIVILIZATIONAL TRANSFORMATION

- M. Parvizi Amineh & Ena P. Rakel** Political Islam in a Globalizing World
- Talha Köse** From Cultural Violence to Dialogue of Civilizations: A Critical Examination of the Conceptual Toolbox
- Richard K. Khuri** Towards a Sustainable Global "World Order": Outline of a Philosophy of Religious Pluralism and Tolerance
- Joseph P. Lawrence** Politics, Religion and the Quest for World Order

Hazırlayan: **Nazife Şişman**
İstanbul: Klasik Yayınları, 2008

Harf Harf Kadınlar

İçindekiler

Zahide Tuba Kor	Yahudi Kadının Modernleşme Tecrübesi ve İsrail Örneği
Sevinç Alkan Özcan	Rusya'da Cedidizm ve Müslüman Kadın Hareketi
Hilal Turan	"Namuslu Anne" den "Özgür Kadın"a: Türk Sinemasında Değişen Kadın İmgesi
Fatma Şensoy	Osmanlı Toplumunda Kadınların Eğitimi
Fatma Tunç Yaşar	İlk Kadın Dergilerinde "Kadınlık": İffetli ve Mektepli
F. Samime İnceoğlu	İlk Muharremiz Fatma Aliye'nin Gözünden Dönemi
Hümeyra Ağca	İrfani Öğretinin Varlık Tasavvurunda Cinsiyet: Müzekker ve Müennes
Zehra Kaya	"Kadın İnsan" ve "İnsan Kadın": Halide Edip ve Samiha Ayverdi'nin Romanlarında Kadın Kahramanlar
Aslıhan Akman	Türkiye'de Dönüşen Tasavvuf Pratikleri: Bir Grup Kadın Sufi Üzerinde Değerlendirmeler

2004-2006 yılları arasında Nazife Şişman koordinatörlüğünde gerçekleştirilen Kadın Kimliği Üzerinden Çağdaş Kültür Okumaları Atölyesi'nin ardından 26 Mayıs 2007'de Bilim ve Sanat Vakfı'nda "Harf Harf Kadınlar" başlıklı bir ihtisas sempozyumu gerçekleştirildi ve bu sempozyumda sunulan dokuz tebliğ daha sonra makale haline getirilerek **Harf Harf Kadınlar** kitabı adıyla yayınlandı.

Kolektif
İstanbul: Küre Yayınları, 2003

Filistin Çıkmazdan Çözümü

İçindekiler

Ahmet Davutoğlu	Küresel Bölgesel Dengeler ve Ortadoğu Barış Süreci
Yunus Sönmez	1990 Sonrası Dönemde Ortadoğu Barış Sürecine Bakış
Mesut Özcan	Filistin-İsrail Barış Süreci ve Türkiye
Ekrem Karakoç	ABD'nin Filistin Politikası
Muzaffer Şenel	AB'nin Ortadoğu Barış Sürecine Etkileri
Talha Köse	Filistin-İsrail Sorununda Askeri Müdahale
Mehmet Yılmaz	Radikal Sağın İsrail'in Dış Politikasına Etkisi
Süleyman Beşli	Kudüs'ün Statüsü Sorunu
Sevinç A. Özcan	Filistinli Mülteciler
Selami Çalışkan	Filistin-İsrail Su Kaynakları
Tayanç Gündüz	Filistin-İsrail Meselesinin Ekonomik Arka Planı

Bilim ve Sanat Vakfı'nda yürütülen bir atölye çalışmasının ardından katılımcıların kaleme aldığı makaleler **Filistin Çıkmazdan Çözümü** adı altında kitaplaştırıldı.